Ազգ
Azg armenian daily
2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1999 ՇԱԲԱԹ 173 (1919)

«Մեսախի օրենքը» ըրջանցեց 907-րդ ուղղումը

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Մեսախի մեծ ճանապարհի ռազմավարության մասին» օրենքը մտավ «ԱՄՆ արտասահմանյան հատկացումների մասին» օրենքի վերջնական տարբերակի մեջ առանց Ազատության աջակցման ակտի 907-րդ ուղղման առնչությամբ որեւէ վերապահման, հաղորդում է Ամերիկայի հայկական համագումարը: Հիշեցնենք, որ նախկինում տեղ են գտել տարաձայնություններ՝ կապված 907-րդ ուղղման հետ: «Մեսախի մեծ ճանապարհի ռազմավարության մասին» օրենքի ընդունման նախաձեռնող սենատոր Բրաունբեկը ցանկանում էր հանել ուղղումը «Արտասահմանյան հատկացումների մասին» օրենքի վերջնական տարբերակից:

«Կոնգրեսը պահպանեց Ազատության աջակցման ակտի 907-րդ ուղղումը, չնայած ադրբեջանական լոբբիի ակտիվ ճնշմանը եւ Սպիտակ տան նավթային շահերին», հայտարարել է Ամերիկայի հայկական համագումարի հոգաբարձուների խորհրդի նախագահ Վան Գրիգորյանը: Ըստ նրա, Ադրբեջանին ԱՄՆ օգնության սահմանափակումները կպահպանվեն, քանի դեռ Ադրբեջանը չի դադարեցրել Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի տնտեսական շրջափակումը:

Օրինագծով նախատեսվում է 20 մլն ԱՄՆ դոլար տրամադրել՝ «օգնելու Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտությունից տուժածներին, որոնք ապրում են Լեռնային Ղարաբաղում»:

ՓՈՐՁԱԳԵՏԻ ԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

Հայաստանի միջազգային ներդրումային դիրքը

Մեր պարտքերը գնալով մեծանում են, ազգային հարստությունը՝ նվազում

ՆԱՐԻՆԵ ԴՈՒԼԲԱՐՅԱՆ

Ընթացիկ տարվա առաջին կիսամյակում Հայաստանում կատարված ուղղակի արտասահմանյան ներդրումները կազմել են 52,1 մլն դոլար, ինչը անցած տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ գրեթե կրկնակի պակաս է: Հայաստանի ներդրումային գրավչության անկման մտահոգությամբ համակված են ոչ միայն փորձագետները, այլեւ կառավարությունը: Ներդրումային ճգնաժամի հաղթահարման եւ տնտեսություն նոր գումարներ բերելու ակնկալիքներն են, որ ամենից առաջ պատճառ դարձան Հայաստանսփյուռք խորհրդաժողովի գումարման եւ Զարգացման հայկական գործակալության (ԶՀԳ) կառուցվածքային վերափոխումների ծրագրերի: Վարչապետ Վազգեն Սարգսյանը ԶՀԳ-ն ծրագրում է դարձնել արտասահմանյան ներդնողների ճանապարհը դյուրացնող եւ հոսքերը համակարգող կառույց, որը բաժանմունքներ է ունենալու տարբեր մայրցամաքների միջազգային ակտիվ կենտրոններում՝ Նյու Յորք, Լոս Անջելես, Մոսկվա, Լոնդոն:

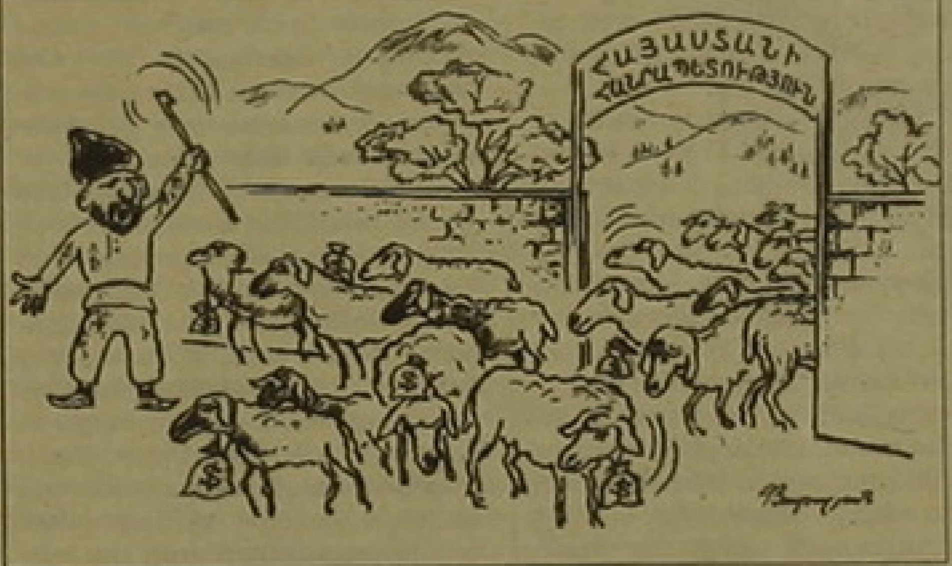

Տես ▸ էջ 3

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Մոսկվայում կազմվում է Չեչնիայի վտարանդի կառավարություն

Ռուսական զորքերն արդեն Չեչնիայում են

ՄՈՍԿՎԱ, 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Չեչնիայի 1996 թ. կազմի խորհրդարանը կվերսկսի աշխատանքն առայժմ Մոսկվայում, «իսկ ամենամոտ ժամանակներս կտեղափոխվի Չեչնիայի տարածք»: Այդ մասին այսօր լրագրողներին հաղորդեց Չեչնիայի խորհրդարանի օրենսդիր պալատի նախագահ Ալի Ալավդինովը մի խումբ չեչեն օրենսդիրների հետ Ռուսաստանի վարչապետ Վլադիմիր Պուտինի կառավարական տանը կայացած հանդիպման ավարտից հետո:

Խորհրդարանականը նաեւ իրազեկ պահեց, որ ամենամոտ ժամանակներս կազմվելու է Չեչնիայի վտարանդի կառավարություն, «որի կորիզը կկազմի» իր աշխատանքը վերսկսող խորհրդարանի պատգամավորական անձնակազմը:

Նրա խոսքերով, կայացած զրույցը «կոնստրուկտիվ» էր՝, մենք «փոխըմբռնում գտանք բոլոր հարցերում»:

Իր հերթին պատգամավոր Ամին Օսմայեւը նշեց. «Մենք հաստատապես հայտարարում ենք մեր հավատարմությունը Ռուսաստանի սահմանադրությանը եւ նրա օրենքներին»:

ԳՐՈԶՆԻ: Չեչնիայի պաշտպանության նախարար Մահոմեդ Խամբիեւն այսօր հայտնել է, որ Ռուսաստանի համապետական ուժերի ստորաբաժանումները հինգշաբթի օրը մտել են Չեչնիայի Նաուրյան եւ Շչյոլկովսկոյեի շրջաններ եւ անցյալ գիշերվա ընթացքում խրամատավորվել են դիրքերում: ՌԴ պաշտպանության նախարարության մամլո կենտրոնում այդ լուրերը պաշտոնապես չեն հաստատում, բայց չեն էլ հերքում:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին տված հարցազրույցում Մահոմեդ Խամբիեւն ասել է, որ չեչնական ստորաբաժանումները համապետական զորքերի դեմ ռազմական գործողություններ չեն ձեռնարկում: «Մարտական գործողությունները կսկվեն միայն գլխավոր հրամանատար Մասխադովի հրամանով», հայտարարում է նախարարը, որի կարծիքով հակամարտության լուծման խաղաղ միջոցները դեռեւս սպառված չեն:

Քրդերի ղեկավարների շրջանում խմորումներ Օջալանի դեմ

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Աբդուլլահ Օջալանի ձերբակալությունից հետո, զենքերը վայր դնելու, Թուրքիայի սահմաններից հեռանալու եւ քրդական խորհրդարանը լուծարելու նրա հայտարարությունները, որոնք էլ ընդունված համարվեն PKK-ի կենտրոնական կոմիտեի կողմից, ներքին պառակտումների ճանապարհ են բացել: Մանավանդ Սփյուռքյան խորհրդարանը լուծարելու կոչը վրդովեցրել է խորհրդարանի շուրջ համախմբված քուրդ առաջնորդներին, որոնք սկսել են ապստամբության դրոշ պարզել Օջալանի դեմ: Քրդական խորհրդարանի նախագահ Յաշար Քայան եւ մի շարք խորհրդարանականներ զանգատվել են կուսակցության ղեկավարներից եւ գտնում են, որ Օջալանը չի կարող միայնակ վճռել քուրդ ժողովրդի ճակատագիրը: Նրանք գտնում են, թե առանց զինված պայքարի քուրդ ժողովուրդը չի կարող հասնել իր իրավունքների հարգմանը:

«Ադրբեջանը բանակցությունները վերսկսելու համար այլեւ նախապայմաններ չի դնում»

ԵՐԵՎԱՆ, 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մինչեւ ԵԱՀԿ ստամբուլյան գագաթնաժողով Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակի որոշման մասին մտայնությունն իրականում ակնկալում է ԼՂ կարգավիճակի շուրջ սկզբունքային համաձայնության գալը, քանի որ բուն կարգավիճակի հարցը կքննարկվի բանակցությունների ընթացքում՝ հակամարտության երեք կողմերի մասնակցությամբ, հոկտեմբերի 1-ի ճեպազրույցում նշեց ՀՀ ԱԳՆ մամլո խոսնակ Արա Պապյանը: Նա կարեւորեց, որ Ադրբեջանը, սկսած պարիլ ամսից, նույնպես ըմբռնել է, որ խնդիրը կարող է լուծվել միայն փոխզիջմամբ, այլ հարց է, թե ինչպիսին է փոխզիջումն Ադրբեջանի պատկերացմամբ: Մամլո խոսնակը կարեւորեց, որ Ադրբեջանը նախկինի պես բանակցությունները վերսկսելու համար նախապայմաններ չի դնում: Գործընթացում ԱՄՆ-ի հարաճուն ակտիվության վերաբերյալ պրն Պապյանը նշեց. «Եթե երկրների կողմից բացակայում է ակտիվությունը, դա չի նշանակում, որ մենք պետք է մերժենք ուրիշների ակտիվությունը»:

Մամլո խոսնակը պարզաբանեց նաեւ ղարաբաղյան կարգավորման գործընթացում Թուրքիայի դրական ներգրավվածության մասին Վարդան Օսկանյանի կատարած հայտարարության իմաստը. դրական ներգրավվածություն ասելով ՀՀ արտգործնախարարը նկատի է ունեցել Թուրքիայի կողմից Հայաստանի ապաշրջափակում, հավասարակշռված մոտեցում Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նկատմամբ, չեզոքություն Ղարաբաղի հարցում, Հայաստանի հետ դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատում, սահմանների բացում եւ առեւտրի հաստատում:

Պեկինում կոմունիստական իշխանության 50-ամյակի հանդիսություններ

ՊԵԿԻՆ, 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հարյուր հազարավոր մարդիկ են մասնակցել Պեկինում կայացած հանդիսություններին՝ նվիրված ՉԺՀ-ում կոմունիստական իշխանության 50-ամյակին: Տոնակատարության բարձրակետը դարձել է զորահանդեսը Տյանանմին հրապարակում, որն առաջին անգամ էր տեղի ունենում ժողովրդավարական

շարժումը 10 տարի առաջ ճնշելուց հետո: Զորահանդեսում ներկայացված էին չինական նորագույն մշակումները ռազմական բնագավառում, մասնավորապես բեւավոր հրթիռներ եւ հեռահար գործողության հրթիռներ: BBC-ի կարծիքով, սպառազինության ցուցադրված նմուշները վկայում են, որ Չինաստանը սրընթաց կրճատում է տեխնոլոգիական հետամնացությունը Արեւմուտքից: Տոնակատարություններն սկսվել են հրավառության 50 համազարկերով: Այնուհետեւ ՉԺՀ նախագահ Ցզյան Ցզեմինը հանդես է եկել ճառով, որի ժամանակ հայտարարել է, որ սոցիալիզմի «չինական ձեւը երկրի զարգացման միակ ճիշտ ճանապարհն է»:

ՊԵՏՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Գնահատականը՝ պատվո դոկտորի կոչում սփյուռքահայ մտավորական Երվանդ Ազատյանին

ԼԻՈՒՐԻ ԲԱՐԲԱՅԱՆ

Երեւանի պետական համալսարանի գիտական խորհուրդը՝ ռեկտոր Ռադիկ Մարտիրոսյանի գլխավորությամբ, երեկ այդ հաստատության պատվավոր դոկտորի կոչում շնորհեց սփյուռքահայ ականավոր հրապարակախոս, գրականագետ ու խմբագիր Երվանդ Ազատյանին, ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարար Էդուարդ Ղազարյանի եւ պրոֆեսորադասախոսական կազմի ներկայությամբ:

Ազատյանը, որ հրապարակումներով հաճախ է հանդես գալիս հայաստանյան մամուլի, մասնավորապես մեր օրաթերթի էջերում, ճանաչված անձնավորություն է ոչ միայն սփյուռքի, այլեւ հայրենիքի մտավորական շրջանակներում: Ազատյանի մասին խոսելիս՝ համալսարանի ռեկտորը կարեւորեց նրա նախանձախնդիր նվիրումը Հայաստանսփյուռք կապերի ամրապնդման գործին: Իսկ համալսարանի վիճակով, ինչպես իմացանք Ռադիկ Մարտիրոսյանից, օրվա հերոսը միշտ էլ մտահոգ է եղել, ինչի ապացույցն ԱՄՆ-ում նրա ջանքերով հիմնված համալսարանի բարեկամների միությունն է, ուր ներգրավված են սփյուռքահայ մի խումբ բարերարներ ու մտավորականներ ԵՊՀ-ն հովանավորող:

Տես ▸ էջ 2

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Դիրքացիկ

Կին հասարակական գործիչներից մեկի կարծիքով, քաղաքական կուսակցությունները թերեւս հոգնել են հասարակական կարծիք ձեւավորելուց: Չգիտեմ, թե որքանով են համապատասխանում «հոգնել» եւ «քաղաքական կուսակցություններ» արտահայտությունները, սակայն, փաստ է, որ քաղաքական միտքն ամլացել է: Վերջին տասը տարում կուսակցությունների համար հանգստի այսքան երկարատեւ շրջան չեմ հիշում եւ զարմանալի է, որ քաղաքական ոչ մի անցուդարձ չի արթնացնում նրանց նիրհած միտքը: Քաղաքական վիճակի անդրադարձը մեր հանրապետության վրա, ո՞րն է նպատակը մեզ համար ռուսամե՞տ, թե՞ ամերիկամետ լինելը եւ այլն: Իսկ վերջին ընտրությունները «առաջարկի ու պահանջարկի» նոր պատկեր ցույց տվին՝ քաղաքական գործի ընկալման ժողովրդային չափանիշը կենցաղային ու կրոնական ծառայությունների մակարդակից վեր չի բարձրանում:

Ասվածի վկայությունը ներկայիս խորհրդարանն է իր բացարձակ մեծամասնությամբ: Տարօրինակն այն է, որ այնտեղ տեղ գրաված քաղաքական գործիչներն ավելի շատ ազդվեցին կողմն ու ձեւավորողը եղել են կուսակցություններն ու խորհրդարանը: Ներկայումս այդ պարտավորությունը կամովին փորձում են ստանձնել հասարակական կազմակերպությունները եւ այն էլ կանանց, որոնց տեսակետներին կուսակցությունները լուրջ վերաբերվելու սովորություն չունեն: Իրենց դերի կարեւորությունը Կանանց հանրապետական խորհրդի նախագահ Նորա Հակոբյանն այսպես բնութագրեց. «Իշխանությունները հաճախ չեն կարող արտահայտել այն դիրքորոշումը, ինչ որ կասեին ՀԿ-ները»: Ելնելով այս սկզբունքից,

Քանի դեռ կուսակցությունները հոգնած են

կան մարմին խորհրդարանը, որ նույնպես հեռացել է իր բուն գործառույթից. ընդհանրապես մոռացության է տվել արտաքին քաղաքական հարցերը, իսկ ներքին խնդիրներից դեռեւս մտապահում է միայն էլեկտրաէներգիայի հարցը: Սա հենց հանրապետության նախորդ նախագահի երազած «հանդարտ խորհրդարանն» է, սակայն ավելի լայն շրջանակով:

Նման իրավիճակը երկու բանի արտահայտությունն է՝ կամ երկրի հզորացման, երբ հաղթահարել է արտաքին բոլոր տագնապները, կամ էլ այնքան վատ վիճակում է, որ միտքն ընդհանրապես կանգ է առել: Երկու իրավիճակն էլ ծայրահեղ կարող են համարվել մեր հանրապետության համար, սակայն եթե վստահելու լինենք փորձագետների ու սոցիոլոգների մասնանճառին Հայաստանի տեղը զարգացող երկրների շարքում է, մեզ ավելի բնորոշ է երկրորդը: Իսկ նման իրավիճակում էլ անընդունելի է խուլ ու համրի պահվածքը:

5-6 տարի առաջ այս երկրում ապրող ամեն մի անհատ «հասուն» քաղաքական գործիչ էր, եւ ամեն երկուսը հանդիպելիս արցախյան լիակատար հաղթանակի տարբերակներն էին քննարկում, տարածաշրջանային իրա-«գործարարներից», փոխանակ նրանց իրենց ազդեցության տակ առնելու:

Խորհրդարանն իր քննարկած թեմաներով վերածվել է գյուղատնտեսարանի կամ սոցապահովության, ուր վիճարկվում են գյուղամիջով հոսող առվի տարողունակությունը, ուտած նոպասը... Ինչեւէ, նման հարցադրումները եթե նույնիսկ մինչեւ խորհրդարան են հասնել, ապա առօրյա աշխատանքային լուծելի հարցեր են եւ ոչ թե հեռուստաեթերով քննարկվող հարցուպատասխանի թեմա: Այսօրինակ աշխատաոճի դեմքում, առանց վարանելու, կարելի է նեղացնել խորհրդարան ներկայացնող կառավարության կազմը՝ առաջին հերթին դուրս մղելով արտգործնախարարին, այնուհետեւ... (դժվարանում եմ հերթականության հարցում): Կպատկերացնե՞ք երբեւէ, որ Արցախի հարցն այդքան անհետաքրքիր ու մառված կարող էր լինել այս օրերին: Որ ներքին խնդիրներից քննարկման չի դրվում արտագաղթի, վտանգված վերարտադրողական առողջության, անհասկանալի տնտեսական քաղաքականության, անբացատրելի բանկային գործառույթների եւ այլ հարցեր:

Նման խառնամասեսաք հարցերում հասարակական կարծիք ձեւա-Կանանց համանախագահների խորհուրդը եւ Կանանց հանրապետական խորհրդի նախագահությունը հասարակական կարծիք ձեւավորելու պարտավորվածություն են ստանձնել: Առաջինը Արցախի նկատմամբ պահանջատեր հանդես գալն է, որին, սակայն, անհրաժեշտ է նոր ալիք, նոր հնչողություն հաղորդել:

Անդրանիկ քննարկումը մեկ օր առաջ նրանք սկսեցին Արցախի հանրապետության կարգավիճակն իրավական առումով ճշգրտելուց եւ ներկայումս բանակցային գործընթացին ծանոթանալուց հետո, որը լավագույնս ներկայացրեց «Պատանդների պաշտպանության ֆոնդի» նախագահ Լարիսա Ալավերդյանը: ՀԿ-ների կողմից հարցին նոր հնչողություն տալը ԱԺ պատգամավոր, ՀՕՄ-ի կենտրոնական վարչության անդամ Ալվարդ Պետրոսյանը ձեւակերպեց այսպես. «Իշխանության խաղի մեջ չկանք, մերն ազգային հիմնապաշտպանության բնագիծն է»: Ավարտին որոշվեց եզրափակիչ փաստաթուղթ ընդունել, որն առաջիկայում քննարկման կդրվի առավել լայն լսարանում եւ, իբրեւ ժողովրդային տեսակետ, կուղարկվի Ստամբուլի գագաթաժողովին:

ՍԱՌՍ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՊԵՏՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Գնահատականը՝ պատվավոր դոկտորի կոչում սփյուռքահայ մտավորականին

Սկիզբը էջ 1

Երվանդ Ազատյանի կարծիքով, պետական համալսարանի վարկանիշն արտասահմանում բարձր է ավելի, քան մեզ է թվում. այդ իսկ պատճառով հիշյալ միությունը շահագրգիռ է, որպեսզի բարձր հեղինակությունը պահպանվի, եւ շարունակելու է աջակցել ԵՊՀ-ին: Պարգեւատրմանը հաջորդած իր խոսքում պրն Ազատյանը չմոռացավ իր երախտիքի խոսքն ուղղել սփյուռքահայ անվանի մտավորականներ Գերսամ Ահարոնյանին, Վահե-Վահյանին, Սիմոն Սիմոնյանին, որոնց, ինչպես ինքն ասաց, պարտական է իր գիտելիքների հարստությամբ ու գաղափարներով:

Միջոցառմանը ելույթ ունեցան եւ գիտական խորհրդի անդամները՝ ներկայացնելով Ազատյան-հրապարակախոսին ու գրականագետին: Շահե արք. Աճեմյանը, որն իր ժամանակին Բեյրութի Հովակիմյան-Մանուկյան վարժարանում դասավանդել է Ազատյանին, վերհիշեց նրա՝ դեռեւս պատանեկության տարիներին դրսեւորած վառ ընդունակությունները: Անդրադառնալով իր երբեմնի աշակերտի խմբագրական գործունեությանը՝ սրբազանը հիշատակեց «Զարթօնք» օրաթերթը, որի խմբագիրներից մեկն էր Ազատյանը: Ավելի ուշ նույնպես նրա խմբագրությամբ լույս է տեսել «Արեւ» թերթը Կահիրեում, ԱՄՆ-ում խմբագրել է երկու թերթեր՝ հայերեն «Պայքարը» եւ անգլերեն «Արմինյն Միրոր Սփեքթեյթըրը» եւ այլն: «Արտերկրում լույս տեսնող հայալեզու թերթերի թվում նրա խմբագրածներն աչքի էին ընկնում բարձր ճաշակով, անգամ ամենապայթյունավտանգ իրավիճակներում՝ քաղաքական իմաստնությամբ ու փոխըմբռնողության գաղափարներով, իսկ ինքը՝ խմբագիրն իր գործընկերների շարքում առանձնանում էր մտավոր ու մասնագիտական հասունությամբ», պատմում էր ելույթ ունեցողը: Հիշատակվեց նաեւ այն փաստը, որ Երվանդ Ազատյանը իբր նշանավոր բարերար Ալեք Մանուկյանի գրասենյակի տնօրեն, մեծապես նպաստել է Դետրոյթում «Ալեք եւ Մարի Մանուկյան» վարժարանի եւ համանուն մշակութային հիմնադրամի ստեղծմանը: Ի դեպ, հիմնադրամը շատ ու շատ հայ մտավորականների, հեղինակների եւ հայագիտական ամբիոնների է օգնել եւ օգնում:

Պրոֆեսոր Անանյանն անդրադարձավ դասական գրականության ու քննադատության ոգուն հավասարիմ նրա աշխատանքներին: «Այսօր սփյուռքում, հատկապես երիտասարդության շրջանում, գերիշխում է մի վտանգավոր մտայնություն՝ իբր հայ գրականության ապագան ոչ թե Հայաստանում է, այլ՝ սփյուռքում, ուր եվրոպական արվեստի ավանդույթներին առնչվող նոր սերունդը ստեղծելու է բարձրարժեք գործեր», ասաց պրոֆեսոր Անանյանը: Նա ավելացրեց նաեւ, որ այս տրամադրություններին երբեւէ չմասնակցեց Երվանդ Ազատյանը, որը հավասարապես բարձր է գնահատել ու իր աշխատանքներում վերլուծել թե՛ արեւմտահայ եւ թե՛ արեւելահայ գրականության նմուշներ. այս կապակցությամբ հիշեցնենք, որ Ազատյանը հոդվածներ ու հոդվածաշարեր ունի գրած Վարուժանի, Թեքեյանի, Դավթյանի, Շահնուրի, Զահրատի, Խրախունու, Կապուտիկյանի, Սարոյանի ու այլոց արվեստների մասին: Իր յուրաքանչյուր գրականագիտական հոդվածում նա հանդես է բերել սուր դիտողականություն, խորն ու հանգամանալից մոտեցում:

Պետհամալսարանի պատվո դոկտոր Երվանդ Ազատյանի գործունեությունը բարձր գնահատեցին ու վերլուծեցին պրոֆեսոր Արտեմ Հարությունյանը, ակադեմիկոսներ Լեւոն Հախվերդյանն ու Հրանտ Թամրազյանը:

Ի՞նչ է տալու փախստականներին ճամփորդական փաստաթուղթը

ՀՀ կառավարության առընթեր փախստականների եւ միգրացիայի վարչությունը շարունակում է եռացող կաթսայի նմանվել: Հայաստանի արեւի տակ ոչ մի կերպ իրենց տեղը չգտնող մեր հայրենակիցները բորբոքված խմբերով քննարկում են Հայաստանում իրենց նկատմամբ իբր դրսեւորվող մերժողական, խտրական, արհամարհական վերաբերմունքը, միջազգային կազմակերպությունների կողմից փախստականներին տրամադրվող «տարեկան 2,5 մլն դոլարի փոշիացումը» հասարակական կազմակերպությունների եւ պետական պաշտոնյաների «խակներում», բազմաչարչար ճամփորդական փաստաթղթերի հատկացումը խոչընդոտելու ՀՀ «ներգաղթի» իշխանությունների միտումը՝ իրենց ճամփորդելու հնարավորություն ընձեռող այդ փաստաթղթերից զրկելու հեռահար նպատակով:

«Ազգը» տեղեկացել է, որ վարչությունն ըստ էության նոր է կազմավորվում՝ սոցապ նախկին նախարար Գագիկ Եգանյանի զգայուն ղեկավարությամբ՝ հանձնելով մոտ կես ամիս առաջ լուծարված, նախկինում սոցապ նախարարության կազմում գործող կառույցի «մնացորդներից»: Սոցապ նախարարությունում ղեկավար աշխատանքի բազմամյա փորձով պրն Եգանյանն իր գործունեությունը, կազմակերպչական աշխատանքին զուգահեռ, սկսեց փախստականների հարցերով զբաղվող հասարակական կազմակերպություններին ի մի բերած խորհրդակցությամբ՝ համագործակցության եւ համակարգված գործողությունների պատրաստակամություն հայտնելով, եւ առաջարկեց ամիսը մեկ հավաքվել՝ հարցերի որոշակի շրջանակի շուրջ քննարկումներ ծավալելու: Վարչության պետն իր մերձակա խնդիրը տեսնում է փախստականներին հուզող բնակարանային, կենցաղային, առողջական եւ խմելու ջրի, բուժսպասարկման եւ մյուս հարցերը

«գույքագրելու» եւ քիչ-քիչ (հնարավորության սահմաններում) կարգավորելու մեջ:

Այս պահին փախստականներին հուզող թիվ 1 խնդիրը, սակայն, վերոհիշյալ փաստաթղթերն են, ուստի պրն Եգանյանը հանգամանորեն (հատուկ խորհրդակցությանը ժամանած փախստականների ներկայացուցիչների համար) պարզաբանեց. ճամփորդական փաստաթղթերի շուրջ ստեղծված աղմուկը հիմնականում անհրաժեշտության, մի քիչ էլ շահարկումների հետեւանք է: Փախստականների մասին օրենքն ընդունված է, բայց եզրաբանական դաշտը բացակայում է, ասել է թե՝ օրենքն ըստ էության չի գործում: «Ճամփորդական փաստաթղթերի հատկացման կարգը մշակման փուլում է, հոկտեմբերին թերեւս կքննարկվի կառավարության կողմից, բայց իրատես լինենք. ի՞նչ է տալու փախստականին այդ փաստաթուղթը», փախստականների անհամբերությունը փորձեց չափավորել վարչության պետը: Նախ, ճամփորդական փաստաթուղթը հիմք չէ տվյալ երկրի օրենքներով փախստական ճանաչվելու, կարգավիճակ ստանալու համար, առանց հրավերի, ճամփորդելու եւ բնակության համար անհրաժեշտ դրամական երաշխիքների երկիր մուտք գործելու, նույնիսկ տուրիստական վիզա ստանալու հնարավորություն չի տալիս: Հետեւաբար, այդ փաստաթղթերի հետ կապվող վարդագույն ակնկալիքները, մեղմ ասած, չափազանցված են: Բացի այդ, ճամփորդական փաստաթղթերի նմուշ-օրինակի հաստատման եւ տպագրության համար ժամանակ եւ ֆինանսներ են պետք, ուրեմն՝ ճնշում գործադրելով, լարվածություն ստեղծելով բան դուրս չի գա:

Փախստականների ներկայացուցիչները պրն Եգանյանի փաստարկները չհամոզեցին, եւ կարծես, բայց սուր «բախումից» հետո նրանք լքեցին վարչության պետի աշխատասենյակն՝ իրենց պայքարն ամբոխավարության դիրքերից շարունակելու համար: Եվ շարունակում են՝ գրեթե ամեն օր վարչությունում եւ վարչության շուրջ «համախմբելով» իրենց պայքարը:

Երեկ վարչությունը դարձյալ բազմամարդ էր: «Օրակարգային» հարցերից մեկը փախստականներն արդեն իսկ գլուխ են բերել. սեպտեմբերի 29-ին փախստականների մասին օրենքը տպագրվել է «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» օրաթերթում, եւ (նրանց կարծիքով) օրենքն ուժի մեջ է մտել հենց այդ օրվանից: Բորբոքված մեր հայրենակիցներին անհնար է հասկացնել, որ օրենքն ուժի մեջ է մտնում ոչ թե պաշտոնական մամուլում, այլ կառավարության պաշտոնական տեղեկագրում հրապարակվելուց հետո (փախստականների մասին օրենքը վաղուց հրապարակվել է): Նման փորձերն ավարտվում են նրանով, որ քեզ իշխանությունների «լրտեսը» լինելու ամբաստանություն է ներկայացվում:

Ինչեւէ, օրակարգի գլխավոր խնդիրն այսօր ճամփորդական փաստաթղթերի հատկացման կարգի հաստատումն արագացնելն է. նրանց ակնկալիքներին հակառակ, կառավարության վերջին նիստում այդ ճակատագրական խնդիրը չի քննարկվել: Մեկ-երկու ժամ այդ առթիվ իրենց վրդովմունքի «զոլորշին» բաց թողնելուց հետո փախստականների խումբը գնաց՝ հաջորդ չորեքշաբթի եւ հինգշաբթի (կառավարության նիստից առաջ եւ նիստի օրը կառավարության վրա ճնշում գործադրելու համար) հավաքվելու վճռականությամբ:

Մի հարցում, ի դեպ, փախստականներն, ըստ ամենայնի, իրավացի են. ճամփորդական փաստաթղթերի հատկացման կարգին առնչվող հայտարարության մեջ, իբրեւ փաստաթուղթը տրամադրելու նախապայման, արձանագրված է ընդունող երկրի հրավերը, մինչդեռ, ինչպես Ազգային ժողովի «Հայք» ծրագրի եթերում փաստեց ՄԱԿ-ի փախստականների գլխավոր հանձնակատարի հայաստանյան գրասենյակի ներկայացուցիչը, Ժնեւի 1957 թ. համաձայնագրի համաձայն, ճամփորդական փաստաթուղթը հատկացվում է, երբ փախստականը ճամփորդելու ցանկություն ունի: Իսկ հրավերը պարզապես ամրացվում է արդեն իսկ նրան պատկանող փաստաթղթին:

Փախստականների անհամբերության պատճառը, ինչպես «Ազգը» տեղեկացել է, ԱՄՆ նախագահ Բիլ Քլինթոնի՝ 2000 թ.-ին 90000 փախստականի օթեւանելու պատրաստակամության վերաբերյալ մամուլում հրապարակված տեղեկությունն է: ԱՄՆ դեսպանատան մամուլի ծառայությունից, սակայն, «Ազգին» հայտնեցին, որ խոսքը Սենատի քննարկմանը ներկայացված, սակայն առայժմ չհաստատված որոշման նախագծի մասին է:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է [illegible] տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ՁՈՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային
ծառայություն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածք
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

Ընթացիկ

ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

ISO-ի միսիոներները Հայաստանում են

Դեպի միջազգային ստանդարտներ, սերտիֆիկացում եւ վերջապես՝ «եվրոպական որակ» ճանապարհը երկար է ու խորդուբորդ

Դեռեւս 1947 թվականից ամբողջ աշխարհն առաջնորդվում է Սերտիֆիկացման միջազգային կազմակերպության (ISO-International Organisation for Sertification) ստանդարտներով, բացի նախկին խորհրդային երկրներից, որտեղ ապրանքների որակի չափանիշը համարվում էր վաղուց հայտնի ԳՕՍՏ-ը: Մինչեւ օրս էլ նախկին խորհրդային երկրներում գործում է հնուց մնացած համակարգը, չնայած գրեթե բոլոր այդ երկրներն արդեն դարձել են ISO-ի անդամ: Եվ չնայած այդ հանգամանքին, դեռեւս այդ երկրներում ներդրված չէ ISO համակարգն իր հզոր ցանցով: Դրա համար կան օբյեկտիվ պատճառներ. դեպի միջազգային ստանդարտներ, սերտիֆիկացում ու, ինչպես ընդունված է ասել, «եվրոպական որակ», ճանապարհը շատ երկար է, խորդուբորդ ու ծախսատար, պահանջվում են հսկայական ներդրումներ, որոնք վերոհիշյալ երկրները, այդ թվում եւ Հայաստանը, բնականաբար, չունեն:

Երեկ Թեքեյան կենտրոնում հրավիրված հանդիպմանը հայտնի դարձավ, որ Հայաստանում արդեն կոնկրետ քայլեր են արվում միջազգային սերտիֆիկացիայի ուղղությամբ, ինչը, գաղտնիք չէ, որեւէ երկրի տնտեսության, ներդրումների հոսքի ու արտահանման զարգացման առաջին պայմաններից է: Տեղեկացվեց, որ Հայաստանում իր ներկայացուցչությունն է հիմնել միջազգային CSP կազմակերպությունը, որի նպատակը, ինչպես հավաստեց ընկերության գործադիր տնօրեն, հայազգի Էդգար Համայանը, Հայաստանում որակի հասարակություն ստեղծելն է: Կարճ ասած՝ CSP-ն միջնորդն է ISO-ի՝ սերտիֆիկատ ստանալու, եւ ճանապարհը՝ դեպի ISO-ի ստանդարտներ: Հանդիպման նախաձեռնողը Զարգացման հայկական գործակալությունն էր:

Ընկերությունը հիմնվել է 30 տարի առաջ Ֆրանսիայում, հայազգի Է. Համայանի կողմից, մասնաճյուղեր ունի աշխարհի 10 երկրներում: Նրա խորհրդատվության եւ ծառայությունների մատուցմամբ մոտ 350 հազ. ընկերություններ եւ մոտ 10 հազ. մենեջերներ ստացել են ISO սերտիֆիկատ: Ընկերության ներկայացուցիչ Րաֆֆի Սեմերջյանը հնարավորինս մատչելի փորձեց բացատրել, թե ի՞նչ է ISO-ն եւ ինչպիսի՞ կարեւորություն ու նշանակություն ունի նրա չափանիշների ընդունումն ու սերտիֆիկացիան որեւէ երկրի տնտեսության համար: Ր. Սեմերջյանը խոսեց տեխնիկական ստանդարտների ու որակի մենեջմենթի ստանդարտների մասին, առանց որոնց որեւէ երկրի ապրանք կամ ծառայություն չի կարող մտնել գոնե միջազգային շուկա: Մասնավորապես CE ստանդարտը, որը տրվում է էլեկտրական հոսանքով աշխատող ապրանքներին, Եվրոպա մտնելու առաջին պայմանն է, կամ HACCP սննդի որակի ստանդարտը (որն, ի դեպ, շատ կարեւոր է Հայաստանի համար): Գործարարներից մեկի այն հարցին, թե ի՞նչ արժե սերտիֆիկացման ու ստանդարտների ընդունման «թանկ հաճույքը» (Ր. Սեմերջյանը խոստովանեց, որ այդ արտահայտությունը առաջինը Հայաստանում է լսել), CSP-ի ներկայացուցիչը հարկ համարեց նախ տեղեկացնել, որ սերտիֆիկացումը կատարվում է երեք տարով եւ բավականին երկար տեւող գործընթաց է՝ 6-18 ամիս, կախված ընկերության մեծությունից կամ ոլորտից: Արեւմուտքում այդ գործընթացը միջին ձեռնարկության համար կարող է արժենալ մոտ 30 հազ. դոլար, իսկ բուն սերտիֆիկատ ստանալը՝ 3-7 հազ. դոլար: ԱՊՀ եւ Միջին Արեւելքի երկրների համար, իհարկե, այդ թվերը ավելի փոքր են, մոտ կեսը, ինչը, սակայն, ԱՊՀ երկրների համար դեռեւս շատ բարձր է: Այդուհանդերձ, ըստ պրն Սեմերջյանի, անհրաժեշտից չես կարող խուսափել եւ այն ընկերությունը, որն ուզում է զբաղվել արտահանմամբ, ունենալ լուրջ վարկանիշ եւ էլի մի քանի տասնյակ որակական առավելություններ, պետք է անցնի այդ ճանապարհով: Տեղեկացվեց, որ CSP-ի Հայաստանում «առաջին ծիծեռնակները», որոնք համաձայնվել են դառնալ CSP-ի հաճախորդներ ու կանգնել դեպի ISO տանող ճանապարհին, առայժմ «Գրանդ տոբակոն» եւ «Ֆարմաթեքն» են: Իսկ, ընդհանրապես, Հայաստանի ընկերություններից միայն Coca Cola Armenian-ն ունի ISO սերտիֆիկատ: Այնուամենայնիվ, Ր. Սեմերջյանը լավատես էր, որ դրանց թիվը, շնորհիվ CSP-ի հայաստանյան ներկայացուցչության, որն առաջինն է տարածաշրջանում, կավելանա, քանի որ այլ ճանապարհ չկա: Անհայտ է, սակայն, հայկական ընկերությունները ոչ միայն նյութապես, այլեւ բարոյապես պատրաստ չեն նման թանկ ու միաժամանակ անհրաժեշտ գործընթացին, որի ապացույցը դահլիճում ներկա «Հայէլեկտրո» գործարանի փոխտնօրենի հարցն էր. «Բացատրեք խնդրեմ, թե որակի ասպարեզում ո՞ր ծոռում ենք գտնվում մենք»:

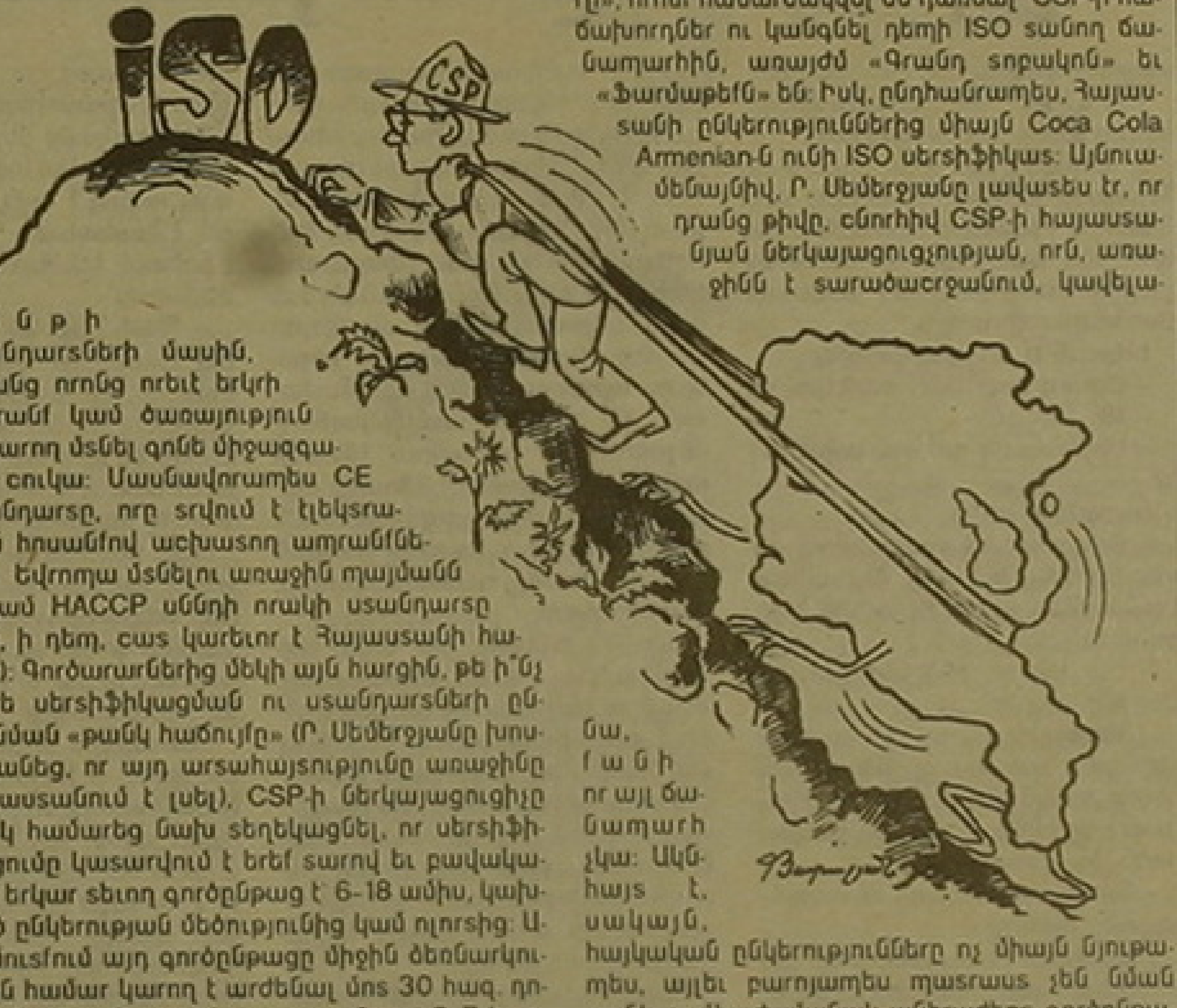

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՔՈՅԱՆ

ՄԵՌՆԵՄ ՕՐԵՆՔԻՆ

Ռ. Քոչարյանը ստիպված է մինչեւ գարուն փոխել իր ինքնաթիռը

ԵՐԵՎԱՆ, 1 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐՔ: Հայաստանի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը ստիպված է մինչեւ 2000 թվականի գարունը փոխել իր ՏՈՒ-134 ինքնաթիռը, որը նա օգտագործում է ուղեւորությունների ժամանակ:

Համաձայն քաղաքացիական ավիացիայի միջազգային կազմակերպության պահանջների (ICAO), շատ թռչող սարքերի, այդ թվում նաեւ ՏՈՒ-134 ինքնաթիռների թռիչքն Եվրախորհրդի երկրներ արգելված է շարժիչների աղմուկի, մթնոլորտ վնասակար նյութերի արտանետման եւ այլ ցուցանիշների պատճառով: Ինչպես հաղորդեց ՀՀ քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության ամառային աշխատանքների կազմակերպման բաժնի պետ Վիկտոր Շահխաթունին, ICAO-ն ամբողջական հատորներ ունի՝ նվիրված թռիչքների անվտանգության եւ էկոլոգիական մաքրության նորմատիվային պահանջներին, որոնց «Հայաստանի ավիաուղիներ» ընկերության ՏՈՒ-134 ինքնաթիռներն իսկապես չեն համապատասխանում: Սակայն ՏՈՒ-154 ինքնաթիռները, որոնք այժմ թռչում են Եվրախորհրդի երկրներ (նրանց վրա հատուկ սարքավորում տեղադրելուց հետո), կարող են եւ համապատասխանել ICAO պահանջներին ու շարունակել թռիչքները տվյալ ուղղությամբ, իհարկե միայն ցերեկային ժամերին, քանի որ այդ ինքնաթիռների շարժիչների աղմուկից խուսափել հնարավոր չի լինի:

„Հայաստանի ավիաուղիներ„ ընկերությունն ունի ԻԼ-86 տիպի երկու ինքնաթիռ, ՏՈՒ-134 տիպի վեց, ՏՈՒ-154՝ հինգ, «Էյրբաս»- 310՝ մեկ, ՅԱԿ-40՝ վեց եւ ԱՆ-24 մեկ ինքնաթիռ:

Հայաստանի միջազգային ներդրումային դիրքը

Սկիզբը էջ 1

Վիճակագրության, պետռեգիստրի եւ վերլուծությունների նախարարությունում իրականացվում է Հայաստանի ներդրումային միջազգային դիրքը գնահատելու լուրջ ծրագիր, որի առաջին հաշվետվությունները պատրաստ են: Մերձբալթյան հանրապետություններից եւ Ռուսաստանից հետո Հայաստանը կդառնա այն պետությունը, որը ամեն տարի շուկայական գներով կգնահատի իր ներդրումները՝ հստակեցնելով դիրքը: Այս հաշվետվության տեխնիկական օժանդակություն ապահովելու առաքելությամբ Հայաստանում է գտնվում Միջազգային արժութային հիմնադրամի վիճակագրական բաժանմունքի խորհրդական Քրիստոֆեր Ռիչարդսը, որը «Ազգի» առաջարկով գնահատեց ներդրումների հետ կապված մեր դժվարությունները: Որքա՞ն է Հայաստանի ներդրումային կարողունակությունը եւ ինչո՞վ են պայմանավորված Հայաստանում կատարված ներդրումներից հավերժական դժգոհությունները: Այսօր դժվար է Հայաստանում գեթ մի մահկանացու գտնել, որ գոհ լինի Երեւանի կոնյակի գործարանի համար տրված 30 մլն դոլար գնից, «Արմենիա» հյուրանոցի 8 մլն կամ Արմենտելի 80 մլն դոլարից: Դժգոհությունների հիմքում ճշմարտության մի երեսն է՝ հաշվապահական փաստաթղթերում եւ հաշվեկշռում այս ձեռնարկությունների ունեցվածքի արժեքն իրոք մի քանի անգամ գերազանցում է նրանց տված գինը: Բայց շուկայական գինն էապես պայմանավորված է ոչ թե ապրանքի արժեքով, այլ քաղաքական գործոններով:

Բարձր ռիսկերի եւ բարձր եկամուտների երկիր Հայաստանը

«Հայաստանը բարձր ռիսկերի երկիր է, ուստի եւ պետք է համոզված լինենք, որ Հայաստան եկող ցանկացած ներդնող իր ներդրած գումարի դիմաց պետք է ակնկալի շատ ավելի մեծ շահույթ, քան քաղաքականապես եւ տնտեսապես կայուն որեւէ այլ երկրում», Քրիստոֆեր Ռիչարդսը ներկայացրեց չոր վիճակագրական հաշվարկ. ԱՄՆ-ում իր ներդրած գումարի 15 տոկոս շահույթ ցուցանիշը համարվում է բարձրագույնը, եւ այդպիսի շահույթ սովորաբար ունենում են միջազգային բարձր վարկ ունեցող եւ Դոու Ջոնսի ինդեքսով ամենահարգված ընկերությունները, օրինակ՝ «Ջեներալ մոթորսը»: Մնացածներին լիովին կարող է բավարարել այդ շահույթի կեսը: Միջազգային փորձագետների եւ նրանց տեղացի գործընկերների հետազոտությունները վկայում են, որ Հայաստանում ներդրված գումարի դիմաց ակնկալվող շահույթի նվազագույն չափը 25 տոկոսն է, ավելի ցածր շահույթի պարագայում ոչ մի ներդնող ողջամտություն չի համարի այստեղ գործ հիմնելը եւ գումար դնելը: Ընդ որում, 25-ը նվազագույնն է: Այդ շահույթի հնարավոր ցուցանիշը կարող է գերազանցել անգամ 50 տոկոսը: Ուստի պատահական չէ քաղաքական գործիչների դժգոհությունը, թե, դիցուք, Արմենտելը գերշահույթներ է ստանում՝ առանց ապահովելու միջազգային սպասարկման մակարդակ: Բայց իրականության հետ պետք է հաշտվել. «Նույն գործարանի, նույն հյուրանոցի համար ԱՄՆ-ում եւ Հայաստանում կվճարեն բավական տարբեր գին: Եվ նույն արտադրական կարողությունների ու հոսքագծերի, ծառայությունների համար Ամերիկայում կվճարեն շատ ավելի բարձր գին, քան Հայաստանում, ըստ որում՝ Ամերիկայում ներդրում կատարողին լիովին կբավարարի 15 տոկոս շահույթը, իսկ Հայաստանում վիճակը հակառակն է: Հայաստանում օբյեկտիվորեն արտահանման ներդրումների շուկայական արժեքն ընդամենը կեսն է այն արժեքի, որ արտացոլված է հաշվապահական փաստաթղթերում», արձանագրեց ԱՄՀ-ի խորհրդականը, բայց միաժամանակ չմոռացավ նշել, թե կան ոլորտներ, ուր տեղի է ունենում շահույթների տարբերական աճ, ուստի նման ոլորտի ձեռնարկությունները սեփականաշնորհելիս պետք է նկատի առնել այս գործոնը: Քրիստոֆեր Ռիչարդսն առաջինը վկայակոչեց հեռահաղորդակցության, ապա ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների ոլորտները: Մեր սեփականաշնորհման պսակը համարվում է Արմենտելի գործարքը: Մեկնաբանությունն այս դեպքում բնավ չի հիշեցնում ճաշից հետո մատուցված մանանեխը, որովհետեւ առջեւում էներգետիկ բաշխիչ ցանցերի սեփականաշնորհումն է, իսկ էներգետիկ ոլորտը, փորձագետի համոզմամբ, դարձյալ շահույթների աճ ապահովող ոլորտ է, հետեւաբար գոնե այս պարագայում կարելի է խուսափել Արմենտելի բավական խոցելի գործարքի կրկնությունից:

«Ներդնողները նման են ոչխարի հոտի, որը հետեւում են առաջինին»

Վիճակագրության, պետռեգիստրի եւ վերլուծությունների նախարարության վճարային հաշվեկշռի եւ արտաքին առեւտրի բաժանմունքի պետ Ալեքսանդր Պետրոսյանը, որ մեր ներդրումային միջազգային դիրքի հաշվետվության հեղինակներից է, շեշտեց, որ պետության ներդրումային միջազգային դիրքի որոշումը հնարավորություն է տալիս հաշվարկել ազգային հարստությունը, որովհետեւ միջազգային դիրքն այդ հարստության եւ պետության արտաքին պարտավորությունների տարբերությունն է: Արտաքին պարտավորությունների, այսինքն՝ օտարերկրյա կազմակերպություններին կամ պետություններին ունեցած պարտքերի: Քրիստոֆեր Ռիչարդսը մի անգամ եւս ամրագրեց. «Դուք ավելի շատ պարտք եք, քան ակտիվներ ունեք»:

Պետության տնտեսաքաղաքական իրավիճակի գնահատական է նաեւ անշարժ գույքի գինը: ԱՄՀ-ի փորձագետը հաստատեց, որ Հայաստանում անշարժ գույքի գինն անընդհատ անկում է ապրում, ինչը ներդրումային դաշտի բացասական դառնալու ախտանիշներից է: «Ներդնողները նման են ոչխարի հոտի, որը հետեւում են առաջինին, եթե մեկ ներդնող եկավ, ապա նրա ետեւից կգան», պատասխանելով մեր հարցին, շարունակեց Քրիստոֆեր Ռիչարդսը՝ համոզված, որ ներդրումային ակտիվությունը խթանելու համար այս փուլում դարձյալ մեզ պետք է մեկ-երկու միջազգային ճանաչված ընկերություն բերել Հայաստան: Նա հիշատակեց Ֆիլիպինների օրինակը, որը ժամանակին ուներ նույնպիսի դժվարություն, ինչ Հայաստանը. «Նոր ներդրումներ ներգրավելու քաղաքականության առաջին խորհուրդը լավ վիճակագրական տվյալներ ունենալն է, որոնք պետք է դասակարգված լինեն ներդնողի երկրի տվյալներից ելնելով: Դուք պետք է բոլորին առաջարկեք եւ ի ցույց դնեք ձեր տնտեսության տարբեր ճյուղերի հնարավորությունները: Որքան յուրաքանչյուր ճյուղում ներդրումներ կան, ով է եկել, եւ մյուսները կհետեւեն նրանց», նշեց խորհրդականը: Կարծում ենք, ԶՀԳ-ն, որ արդեն տպագրել է Հայաստանի տնտեսության մասին որոշ նյութեր, կփորձի դրանք տարածել համապատասխան քարոզչությամբ դեսպանատների հատուկ ծառայությունների միջոցով:

«Սփյուռքից եկող ներդրումները ճիշտ ուղղությամբ չեն գալիս»

Քրիստոֆեր Ռիչարդսը հատուկ անդրադարձավ վերջերս տեղի ունեցած Հայաստան-սփյուռք խորհրդաժողովին՝ տալով բովանդակային գնահատական. «Հայաստանի ներդրումների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ դրանց հիմնական մասը սփյուռքից չէ: Սփյուռքից եկող գումարները հիմնականում չունեն բիզնեսի ուղղվածություն եւ հումանիտար օգնության բնույթի են: Կարող ենք ասել, որ սփյուռքից եկող ներդրումները ճիշտ ուղղությամբ չեն գալիս: Այնինչ դրանց օգնությամբ դուք կարող էիք հատկապես բարելավել ենթակառուցվածքները՝ վատ ճանապարհները, հյուրանոցները եւ այլն»: Սփյուռքյան դրամագլխի համար խրախուսելի է նաեւ բանկային ոլորտը: Ուժեղացնելով բանկային ոլորտը՝ Հայաստանը կկարողանա առավել բարձրացնել իր ներդրումային ունակությունը, ինչի շնորհիվ բացասական վճարային հաշվեկշիռը: Շեշտենք, որ սփյուռքյան քիչ թե շատ նշանակալի կապիտալի բանկ Հայաստանում առ այսօր չկա, թեեւ բիզնես-խորհրդաժողովում հնչեցին կոոպերատիվ հիմունքներով նման բանկի կամ հիմնադրամի ստեղծման առաջարկներ:

Քրիստոֆեր Ռիչարդսի համոզմամբ, Հայաստանը ներդրումային գրավչության երկու կարեւոր գործոն ունի, որը պետք է ճիշտ օգտագործել. ա) բարձր որակավորման ինտելեկտուալ աշխատուժ, բ) նշանակալի սփյուռք: «Աշխատանք այդ ուղղությամբ, եւ ներդրումային կորը դարձյալ կհասնի կիզակետին», մեր զրուցակիցը նկատի ուներ 1998 թ., որի ընթացքում Հայաստանում կատարվեց 232 մլն դոլարի առայժմ չգերազանցված ներդրում: Նորակազմ Զարգացման հայկական գործակալության առջեւ բարդագույն խնդիրներ են, եւ դրանք անհնար է լուծել պարզ տեխնիկական խորհրդատվություններով, բարի մտադրություններով: Կարծում ենք, այդ գործակալության ղեկավար պետք է դառնա հատկապես քաղաքական բարձր համարում եւ մասնագիտական ներուժ ունեցող գործիչ: ԶՀԳ գործադիր տնօրենը չի կարող լինել պատահական դեմք, նա հանրապետության առաջին դեմքերի նվազագույն հնգյակում պետք է լինի:

digitised by A.R.A.R.@

Եհովականները մտնում են մեր տները, դպրոցները եւ... բողոքում

Սովորական հանգստյան օր էր: Դուռը թակեցին ու ներս մտան երկու մանկամարդ կանայք: Կինս նրանց առաջնորդեց հյուրասենյակ, տեղավորվեցին բազմոցին, հանեցին Աստվածաշունչը եւ սկսեցին:

Երեք տղաներս, կինս եւ ես զարմանախառն հետաքրքրությամբ նրանց էինք նայում: Մեկ հատված բարձրաձայն կարդալուց հետո նրանցից տարիքովը դարձավ մեզ.

- Լավ տղաներ ունեք, եւ այս տղաներին տանելու են բանակ, չարչարելու են, գուցեեւ սպանեն, ափսոս, որ այս տղաները բանակում ծառայելու են:

- Դու կուզեի՞ր բանակ գնալ,- այս հարցով դիմեց մյուսն ավագ որդուս:

Որդիս անակնկալի եկավ:

- Եթե չընդունվեմ բարձրագույն, իհարկե, գնալու եմ:

- Չէ, բանակ գնալ չի կարելի, որովհետեւ այնտեղ մարդ սպանել ես սովորելու, իսկ Աստված ասում է. «Մի՛ սպանիր»,- խրատեց նրանցից ավագը եւ ապա դիմեց կնոջս.

- Դուք ուզո՞ւմ եք, որ ձեր տղաները ծառայեն բանակում:

- Ուզեմ թե չուզեմ՝ պիտի ծառայեն, եթե մեզանից ոչ մեկի տղան չծառայի, ո՞վ պետք է պաշտպանի մեր հայրենիքը:

- Ումի՞ց են պաշտպանելու,- զարմացավ ավագը:

- Թշնամիներից:

- Թշնամիներ չկան, բոլորն էլ մեզ պես Աստծո ստեղծած մարդիկ են,- ավելացրեց օրիորդը:

- Իսկ Սումգայիթում մեզ բարեկամնե՞րն էին կոտորում:

- Ի՞նչ է, Հայաստանում հայը հային չի՞ սպանում:

- Դրա համար էլ կան ոստիկաններ:

- Իսկ նրանք պաշտպանո՞ւմ են այսօր մեզ:

- Չե՞ն պաշտպանում,- զարմացավ կինս:- Դուք ի՞նչ եք առաջարկում, բանակ չլինի, ոստիկաննե՞ր էլ չլինեն: Մեզ ո՞վ պիտի պաշտպանի:

- Եհովան բոլորիս կպաշտպանի,- առարկություն չընդունող ձայնով ասաց ավագը:

- Ինչքան գիտեմ, դուք ընտրություններին էլ չեք մասնակցում,- միջամտեցի ես:

- Մենք ընտրել ենք Եհովային, ուրիշ էլ ո՞ւմ պետք է ընտրենք:

- Ուրեմն դուք պետական ոչ մի կառույցի չե՞ք մասնակցում:

- Ոչ,- ասաց օրիորդը,- մենք առաջնորդվում ենք Աստվածաշնչով:

-Հի՞ն, թե՞ Նոր կտակարանով,- հարցս մնաց անպատասխան:

- Օրիորդ, եթե չեմ սխալվում, Քրիստոսն ասում է. «Աստծունը տվեք Աստծուն, Կեսարինը՝ Կեսարին», իսկ դուք մեզ ասում եք, որ Կեսարինը չտաք Կեսարին: Դուք չե՞ք խախտում Աստծո պատվիրանը:

Երկուսն էլ մի պահ լռեցին:

- Օրիորդ, դուք քանի՞ տարեկան եք:

- 18:

- Միջնակարգ դպրոցն ավարտե՞լ եք:

Նա գլխով արեց:

- Քրիստոսը 33 տարեկանում սկսեց քարոզել, իսկ դուք 18 տարեկանում այնքան գիտեք, որ արդեն քարոզո՞ւմ եք:

- Ինչ կա որ, ինձ Աստված այդ շնորհը տվել է:

- Հնարավոր է,- ասացի ես եւ ավելացրի:- Լսել եմ, որ ձեր կազմակերպությանն ԱՄՆ-ի միջոցով Թուրքիան է ֆինանսավորում, որ կազմալուծի Հայաստանը:

- Զրպարտում եք, սուտ եք ասում,- բղավեց օրիորդը:

- Այ, տեսնո՞ւմ եք,- մեղմորեն ժպտացի ես,- դուք էթիկայից զուրկ եք, անգամ խոսքի կուլտուրա չունեք: Իմ տան մեջ բղավում եք, վիրավորում եք ձեր հոր տարիքի մարդուն: Եթե մի քիչ կուլտուրա ունենայիք, կասեիք «Ձեր ունեցած տեղեկությունը սխալ է, կամ ձեզ թյուրիմացության մեջ են գցել»: Մենք այլեւս խոսելիք չունենք, դուրս եկեք իմ տնից:

- Ներեցեք նրան,- ասաց ավագը,- նա դեռ փոքր է, իսկ Աստված, ասում է՝ «Ներեք անգամ թշնամուն»:

- Ես ներում եմ նրան, բայց այլեւս չեմ ուզում լսել ձեզ, խնդրում եմ, դուրս եկեք իմ տնից:

- Ես չէի հիշի այս դեպքը, եթե...

Սեպտեմբերի 24-ին Նոր Նորք համայնքի քաղաքապետարանի դահլիճում դիտում եմ թիվ 150 դպրոցի «Եվ այր մի Սեւակ անուն» միջոցառումը, որ համայնքի մի շարք մտավորականների եւ դպրոցների ուսուցիչների խնդրանքով կրկնվում էր նվիրված Անկախության 8-րդ տարեդարձին: Հոյակապ ներկայացում էր, թիվ 150 դպրոցի աշակերտական դասարանը քննում էր Պարույր Սեւակի «գործը»: Մեղադրողը դատապարտում է Սեւակին ազգայնամոլության մեջ, մեր ազգային վիշտը մորմոքելու մեջ, հարեւան ժողովուրդների հանդեպ թշնամություն սերմանելու, ըմբոստության եւ այլ մեղքերի մեջ: Դատապաշտպանը հոյակապ պաշտպանում է բանաստեղծին: 12 երդվյալ ատենակալները մեջբերումներ են անում Սեւակի պոեզիայից, վկաները (Սեւակի ժամանակակիցները) ցուցմունքներ են տալիս: Վերջում դատավորը կարդում է վճիռը. Սեւակը դատապարտվում է Անմահության:

Ելույթ է ունենում Նոր Նորքի համայնքապետ պրն Մինասյանը, նշում, որ ինքը երկրորդ անգամ է դիտում այս ներկայացումը եւ այն էլ մեծ հաճույքով, դրվատանքի խոսքեր է ասում միջոցառման կազմակերպիչ թիվ 150 դպրոցի հայոց լեզվի եւ գրականության ուսուցչուհի Նասլյա Հարությունյանի, դպրոցի աշակերտների, տնօրեն Մանիկ Հայրապետյանի հասցեին:

Ուսուցիչ, ծնող, աշակերտ շնորհավորում են միմյանց, լուսանկարվում, «Մշակույթ» հեռուստաալիքը հարցազրույց է վերցնում: Ընդհանուր աղմուկի մեջ մոտենում եմ դպրոցի տնօրենին՝ տկն Հայրապետյանին եւ շնորհավորում:

- Շատ լավ գործեր եք անում՝ եւ դպրոցի վերանորոգում, եւ այսպիսի փայլուն միջոցառում: Նորանոր հաղթանակներ եմ ցանկանում:

- Է՛հ, բողոքո՞ւմ են, որ մարդ իր գործով զբաղվի: Արդեն մի քանի օր է քաշքշուկի մեջ եմ: Դպրոց-Նախարարություն, Նախարարություն-դպրոց, զանգեր Ազգային ժողովից:

- Ի՞նչ է պատահել:

- Եհովականները բողոքում են:

Մեզ ընդհատեցին: Շատերն էին ցանկանում տնօրենին շնորհավորել:

Հետաքրքրությունից մղված հաջորդ օրը գնացի դպրոց: Տնօրենին հանդիպեցի իր աշխատասենյակում: Զրույցի մեջ տկն Հայրապետյանն ասաց, որ դպրոցն ավելի հեշտ է վերանորոգել, քան վերափոխել մարդկանց մեջ տարիներով արմատացածը: Սա նախկինում ռուսական դպրոց է եղել, իսկ այժմ դարձել է հայկական: Հայկական ոգին է իշխում: Եվ հետո ուրախացած ավելացրեց.

- Պետք է տեսնել, թե երեխաներն ինչ ուրախ են գալիս վերանորոգված դպրոց, բացակայությունները կրճատվել են, իրենց էլ տեսա՛ք ինչ մաքուր են պահում դպրոցը, եւ ամենաուրախալին այն է, որ մեր դպրոցում ոչ մի ծխող աշակերտ չկա:

Այո, այս ամենը լավ է եւ այս ամենին կարելի է հասնել չարչարանքով, աշխատանքով: Բայց մեր դպրոցների առջեւ մի նոր վտանգ է ծառանում, եւ ես արդեն սարսափում եմ այդ վտանգից:

Շատանում են աղանդավորները: Ես գիտեմ, որ իմ դպրոցում էլ կան եհովականների երեխաներ, բայց այսպիսի դեպք չէր եղել: Ծնողներից մեկն իր երեխայի ծննդյան օրվա առթիվ առաջին դասարանցիների համար փոքրիկ հյուրասիրություն էր կազմակերպել: Բոլոր երեխաներն էլ մասնակցում են, երգում, արտասանում, ուրախանում, շնորհավորում իրենց դասընկերոջը: Հաջորդ օրն այդ եհովական ծնողը դպրոց է գալիս զայրացած եւ պահանջում, որ իր երեխային չհամարձակվեն մասնակից դարձնել որեւէ միջոցառման: Ես ապշում եմ, կարկամում: Փորձում եմ համոզել այդ եհովական տիկնոջը, որ երեխան ընդամենը 7 տարեկան է, որ անչափահաս է, երեխային չի կարելի այդպիսի հոգեկան ծանր վիճակներում դնել, որ իր բոլոր հասակակից ընկերներն ուրախանան, ինքը մի կողմ քաշվի, որ անգամ ծնողն իրավունք չունի իր դավանանքը փաթաթելու երեխայի վզին, դա հակամարդկային է, հակամանկավարժական: Ես նրան բացատրում եմ, որ սա պետական դպրոց է, որ յուրաքանչյուր աշակերտ, յուրաքանչյուր ծնող պետք է ենթարկվի պետական կարգ ու կանոնին: Ես չեմ կարող եւ իրավունք էլ չունեմ, որ ինչ-ինչ պատճառներով բացառություն անեմ որեւէ աշակերտի: Ես նրան բացատրում եմ, որ դպրոցում կան նաեւ ուրիշ աղանդավորներ, ուրիշ եհովականներ, որոնք չեն գալիս նման անհեթեթ մեղադրանքով: Միավոր են մոլեռանդ մարդիկ: Բայց եհովական Արմենուհի Պարանյանն իր դիմումի համաձայն վերցնում է երեխայի անձնական գործը եւ հայտարարում, որ երեխային ուրիշ դպրոց կտանի:

Հաջորդ օրն իսկ բողոք-նամակներ են ուղղվում Նախարարություն, Ազգային ժողով, վարչապետին, Նախագահին, անգամ ՄԱԿ: Նա ամենուր բողոքում է, որ իր երեխային դպրոցից հեռացրել են դավանանքի պատճառով:

Ինձ կանչում են Նախարարությունից, ես պատմում եմ, թե ինչ է եղել, ներկայացնում եմ ծնողի դիմումը, համապատասխան բացատրագրեր: Ինձ հասկանում են: Հաջորդ օրը դպրոց է հեռախոսում Ազգային ժողովի կրթության հանձնաժողովի նախագահ Շավարշ Քոչարյանը, որը նույնպես մտահոգված է խնդրով:

Իսկ հետո՞...

Ի՞նչ է կատարվում, ի՞նչ է լինելու վաղը: Ի՞նչ սերմ է խրվում մեր ժողովրդի մեջ: Ո՞վ է թույլ տվել եհովականներին բախել մարդկանց դռները, քարոզել իրենց տեսությունը, Աստվածաշունչը ձեռքներին մոլորության մեջ գցել մարդկանց, բռնանալ երեխաների վրա, ապազգային քարոզչություն անել: Փառք Աստծո, մենք ունենք անկախ հայրենիք, ունենք պետություն, ունենք եկեղեցի, օտարածին աղանդավորնե՞րը պետք է որոշեն կարգ ու կանոնը մեր դպրոցներում...

ՎԱՀԱԳՆ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Հայոց հավատքը փարիզյան հանդեսի էջերում

Փարիզում հրատարակվող «Ակտյուալիտե դը ռիլիժիոն» («Կրոնների արդիականությունը») ամսագիրն այս տարվա հուլիս-օգոստոսյան միացյալ համարում «Ժառանգություն» խորագրի ներքո 8 էջ է հատկացրել Հայ առաքելական եկեղեցուն: Տպագրված է հայտնի պատմաբան Ռեմոն (Հարություն) Գեւորգյանի «Հայերը» ծավալուն հոդվածը, որն ուղեկցվում է տպավորիչ լուսանկարներով: Ռեմոն Գեւորգյանն Օսմանյան կայսրության ազգային փոքրամասնությունների մասնագետ է, Հայաստանի ժողովրդին, պատմությանը, եկեղեցուն եւ հայերի ավանդույթներին նվիրված 15 աշխատությունների հեղինակ կամ համահեղինակ, 1928 թ. Փարիզում գործող Նուբարյան մատենադարանի ավանդապահն է.

Հոդվածագիրը նշում է, որ շուրջ 7 մլն հայերի 90 տոկոսը Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցու հետեւորդ է: 301 թ. քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակած Հայաստանը շուտով նշելու է այդ իրադարձության 1700-ամյակը: Հայտնի է, որ 1-ին դարում Թադեոս եւ Բարդուղիմեոս առաքյալները քրիստոնեական առաջին համայնքները հիմնեցին Մեծ Հայքի տարածքում: Տրդատ Գ թագավորի օրոք 301 թ. Գրիգոր Լուսավորիչը Կեսարիայում օծվեց հայոց առաջին կաթողիկոս: Հետագա դարերի ընթացքում ամեն անգամ, երբ զորավոր ու նենգ թշնամիների հարվածներից կործանվում էր հայոց պետականությունը, հայոց եկեղեցին մնում էր ժողովրդի գլխավոր պաշտպանն ու ապավենը: Զրադաշտական Պարսկաստանի դեմ մարտի ելած հայերը 451 թ. չմեկնեցին Քաղկեդոնի ժողով, որի մասնակիցներն ընդունեցին Քրիստոսի երկու՝ մարդկային եւ աստվածային բնությունները: Իսկ Հայ առաքելական եկեղեցին պահպանեց նախաքաղկեդոնյան ուսմունքը, ըստ որի Հիսուս Քրիստոսն ունի մեկ բնություն՝ միաժամանակ մարդկային եւ աստվածային: Հայոց հավատքը հիմնված է առաքյալների ուսմունքի, Նիկիայի 325 թ., Կոստանդնուպոլսի 381 թ. եւ Եփեսոսի 431 թ. տիեզերաժողովների, ինչպես նաեւ Դվինի 505 թ. եւ 551 թ. եկեղեցական ժողովների որոշումների վրա: Հոգեւոր եւ աշխարհիկ առաջնորդների ժողովներում մշակված ծիսակարգն ամփոփված է «Մաշտոց» կոչվող ժողովածուներում, որոնց երեք մասերը հասցեագրված են քահանաներին, եպիսկոպոսներին եւ կաթողիկոսին:

Վանքերը դարեր շարունակ եղել են հայոց հոգեւոր եւ մշակութային կյանքի կենտրոններ, որտեղ գրվել եւ պատկերազարդվել են բյուրավոր սքանչելի մատյաններ, հիմնվել ճեմարաններ: Բուժիչ աղբյուրների մոտակայքում կառուցված վանքերը նաեւ ուխտավայրեր էին: Միայն Երուսաղեմում եւ շրջակայքում 6-րդ դարում հայերը 50-ից ավելի վանք են ունեցել: Ամեն տարի Երուսաղեմի Սբ. Հակոբյա վանքում բազմաթիվ ուխտավորներ Մեծ պահք անցկացնում էին ծոմապահությամբ եւ աղոթքելով: Այսօր հայերի գլխավոր սրբավայրը կաթողիկոսանիստ Սբ. Էջմիածինն է: Հայտնի ուխտավայր է Իրանի հյուսիս-արեւմուտքում գտնվող Սբ. Թադեի վանքը, ուր օգոստոսին այցելում են տասնյակ հազարավոր մարդիկ: Աստվածաշունչը սուրբ գիրք է բոլոր հավատացյալ հայերի համար: 5-րդ դարում հին հունարեն եւ եբրայերեն բնագրից սքանչելիորեն թարգմանված այդ մատյանը հայ ընտանիքներում նաեւ նպաստել է գրագիտության տարածմանը:

Այսօր զգալի թիվ են կազմում նաեւ կաթոլիկ եւ ավետարանչական հայերը: Կաթոլիկ հայերի առաջին թեմը հիմնել են դոմինիկյան վանահայրերը 1318 թ.: 1602 թ. եւ դրանից հետո Ֆրանսիայից մեկնած ճիզվիտներն իրենց հերթին կաթոլիկություն տարածեցին Հայաստանում: 1740 թ. Լիբանանում հիմնվեց հայ կաթոլիկների պատրիարքարան: Իսկ 19-րդ դարի սկզբներին Հայաստան մուտք գործած ավետարանչական միսիոներները 1846 թ. այնտեղ բացեցին առաջին ավետարանչական եկեղեցին:

Հավատացյալ հայերի 90 տոկոսին համախմբող Հայ առաքելական եկեղեցին մշտապես եղել է ազգը համախմբող գլխավոր ուժը, ժողովրդի պատմամշակութային արժեքների եւ հավաքական հիշողության պահապանը:

Պ. Բ.

digitised by A.R.A.R.@

ՄՏԱՀՈԳՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ քաղաքացիների պաշտպանությունը դիվանագիտական դժվարությո՞ւն է

Ու՞մ բարեկամին են ծեծում Մոսկվայում

Ռուսաստանում վերջին պայթեցումներն առիթ էին՝ խստացնելու մինչ այդ էլ բավականին կոշտ անձնագրային ռեժիմը: Ի հետեւանս դրա, այժմ երկրում եւ մասնավորապես Մոսկվայում ծավալվել է անապահով մթնոլորտ բոլոր կովկասցիների համար, այդ թվում հայերի. նրանք պաշտպանված չեն ոչ փողոցում, ոչ էլ արդեն բնակարաններում: Հետապնդումները հաճախ կամայական են եւ երբեմն էլ ավարտվում են ռեկետով:

Որքա՞ն դեռ կաճի հակակովկասյան համընդհանուր թշնամանքը Ռուսաստանում՝ կախված է ոչ միայն չեչենական զինված կազմավորումների դեմ ռուսների պատերազմից. դեպքերի ընթացքը կախված է նաեւ նրանից, թե ինչպես դրանց կարձագանքենք մենք՝ կովկասցիներս, այս պարագայում՝ հայերս:

Այս տարվա ապրիլից Ադրբեջանում գործում է ամբողջ աշխարհի ադրբեջանցիների իրավունքների պաշտպանության կոմիտե, որն ունի իր հայրենակիցների իրավունքների խախտման դեպքերը միջազգային ատյաններին իրազեկ պահելու առաքելություն:

Մեր դիվանագիտությունն ավելի նուրբ է՝ չերեւալու աստիճան. Ռուսաստանում ապրող ՀՀ քաղաքացիների իրավունքները պաշտպանելու համար նախ պետք է ունենանք դրանք ոտնահարելու փաստացի դեպքեր, կարծում է ԱԳՆ խոսնակ Արա Պապյանը, ընդ որում՝ փաստերը պետք է լինեն պաշտոնական գրության ձեւով եւ առնվազն 3 անկախ աղբյուրների կողմից հաստատված:

ԱԳՆ խոսնակի այս կարծիքը, ինչպես նաեւ նրա մեկ այլ տեսակետ, թե ռուսաստանյան իրադարձությունների վերահսկումը ՌԴ-ի ներքին գործն է, առաջին հայացքից ճշմարտանման են:

Ինչ վերաբերում է Մոսկվայում հակակովկասյան գործողությունները մարդու իրավունքների ոտնահարում որակելուն, «անձամբ ես Մոսկվա գնալիս ոչ մի նման պրոբլեմ չեմ ունենում, **«Ազգի»** հետ հեռախոսազրույցում գոհունակությամբ տեղեկացրեց Ա. Պապյանը, գործուղմանս փաստաթղթերը ցույց եմ տալիս ու անցնում»:

Ի տարբերություն Արա Պապյանի, տեղեկացրինք վերջինիս, կան նաեւ ՀՀ քաղաքացիներ, որոնք ԱԳՆ խոսնակի փաստաթղթեր չեն ներկայացնում: Նրանց մեջ պատահել են այնպիսիք, որ ծեծի են ենթարկվել: «Եթե ինչ-որ մեկը ծեծվել է, հնարավոր է: Ասենք եթե Պողոսից պահանջել են փաստաթուղթ, եւ նա չի ունեցել, հետո եղել են փոխադարձ հայհոյանքներ, եւ դրա համար ոստիկանը ծեծել է, ոստիկանը մեղավոր է: Բայց մեղավոր է նաեւ մյուս կողմը: Ի՞նչ կապ ունի այստեղ արտգործնախարարությունը:

Ո՞վ է ծեծվել, ինչո՞ւ է ծեծվել, ե՞րբ, ո՞ւմ կողմից: Թող դիմի հյուպատոսական բաժին: Որ չեն բողոքում, մենք ի՞նչ անենք»:

Վստահաբար ասենք, որ ոչ ոք չի դիմի. պարզապես քիչ է հավանական, թե Ռուսաստանում գրանցման դժվարություններ ունեցող ՀՀ քաղաքացին կցանկանա հայտնվել ապացուցումների, դատարանային քաշքշուկների ու «իրարից անկախ առնվազն 3 աղբյուր» հայթայթելու ճիլաշփորում:

Ի վերջո՝ ո՞րն է օրինականության եւ անօրինականության սահմանը ռուսաստանյան իրադարձություններում՝ մարդու իրավունքների տեսանկյունից:

«Սկզբունքորեն Ռուսաստանում դե յուրե չհայտարարված արտակարգ դրության պարագայում իրականացվում են միջոցառումներ, որոնք հատուկ են արտակարգ դրությանը», **«Ազգի»** հարցադրմանն ի պատասխան՝ ասաց Մարդու իրավունքների պաշտպանության Սախարովի անվան հիմնադրամի տնօրեն Լեւոն Ներսիսյանը: Իսկ արտակարգ դրության պայմաններում բոլոր օրենքները սովորաբար երկրորդական արժեք են ստանում: Ռուսաստանում իրականացվում է անձերի համատարած հսկողություն, եւ դա հենց մարդու իրավունքի խախտում է»:

Ըստ Լ. Ներսիսյանի, ամբողջովին խախտվում է Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիրը, որտեղ ասվում է, թե մարդն ազատ է իր բնակավայրն ընտրելիս: Խախտվում են մարդու իրավունքների եվրոպական խարտիայի, ըստ այս ամենի նաեւ իրենց՝ ՌԴ Սահմանադրության շատ դրույթներ:

«Մենք էլ ենք կարծում, որ Ռուսաստանում պետք է որոշ հսկողություն կատարվի, բայց պետք է տեսնել՝ ինչպե՞ս է դա իրականացվում ստորին օղակներում: Հենց այստեղ է, որ մեր մասնակցությունն անհրաժեշտ է:

Իմ ունեցած ոչ պաշտոնական տվյալներով, մեր երկրի բնակչության մեկ երրորդը դրսում է: Մեր դիվանագիտական կառույցները տեղյա՞կ են այդ մարդկանցից, քանի՞սն են նրանք, որտե՞ղ են, ինչպե՞ս են ապրում եւ ինչո՞վ են զբաղվում, իր հերթին հարցադրում արեց Լ. Ներսիսյանը: Ինչպե՞ս է մեր պետությունը կատարում մասնավորապես ՀՀ քաղաքացիության մասին օրենքի այն կետը, ըստ որի ՀՀ քաղաքացին երկրի սահմաններից դուրս էլ պաշտպանվում ու հովանավորվում է իր պետության կողմից (գլուխ I, հոդվ. 7)»:

Օրերս Մոսկվայում լրացավ օտարերկրացիների գրանցման ժամկետը: Ռուսական լրատվամիջոցների վկայությամբ, վերագրանցվել է մոտ 70 հազար մարդ: **«Ազգի»** հարցին, թե քանի՞սն են նրանցից ՀՀ քաղաքացի եւ ի՞նչ պայմաններում են՝ մեր չգրանցված հայրենակիցներն այնտեղ, ԱԳՆ խոսնակը պատասխանեց. «Տեղյակ չենք, որովհետեւ վերագրանցումը կատարում է Ռուսաստանի մայրաքաղաքի համապատասխան մարմինը՝ իրենց համապատասխան օրենքների հիման վրա: Դա մեր դեսպանատանը տեղյակ չի պահվում, քանի դեռ այդ մարդկանց նկատմամբ քրեական գործ չի հարուցվել:

... Իմ իմացած տվյալներով՝ որեւէ ՀՀ քաղաքացի չի դիմել մեր դեսպանատուն՝ աջակցություն խնդրելու»:

Եթե անգամ վերոնշյալ Պողոսին չեն ծեծել, «չե՞ք կարծում, որ Ռուսաստանում իրադրությունը հղի է նման անօրինություններով, եւ մեր պետությունը պետք է ինչ-որ կերպ արձագանքի» մեր հարցին Ա. Պապյանը պատասխանեց. «Ես դա չեմ մեկնաբանում, որովհետեւ Ռուսաստանի ներքին օրենսդրությանը վերաբերող հարցերը Հայաստանի ԱԳՆ-ն չի մեկնաբանում»:

ԱԳՆ խոսնակի հետ մեր զրույցն ավարտվեց վերջինիս հարցով. «Դե հիմա ասա՝ քո բարեկամներից ո՞ւմ են ծեծել Մոսկվայում»:

ՌՈՒԶԱՆ ՄԻՆԱՍՅԱՆ

ԱՌԱՋԱՐԿ

«500 օր» Հայաստանի տնտեսության ինքնուրույնության ապահովման համար

«Միասնություն» դաշինքը, որպես իշխող ուժ օրենսդիր եւ գործադիր իշխանության օղակներում, Հայաստանի տնտեսական ինքնուրույնության հաստատման ճանապարհին հիմնական լոզունգ է հռչակել «Կառուցենք եւ պաշտպանենք»-ը:

«500 օր» ծրագրի շրջանակներում դաշինքն իր հիմնական լոզունգը իրագործելու հիմնաքարը պետք է դարձնի հայ մարդու, անհատի, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացու ազատ եւ ապահով ապրելու, արարելու եւ ստեղծագործելու իրավունքը: Ավելի կարճ ձեւակերպենք՝

«Վերականգնել-կազդուրել-կրթել-կառուցել»

(պայմանականորեն՝ չորս «Կ» սկզբունքը):

«500 օր ծրագրի շրջանակներում համառոտ առաջարկում եմ.

1. ա) Ձեւակերպել «Հայաստանի Հանրապետության ազգային շահ, հետաքրքրություն» կատեգորիաները: Դրանք կարող են ձեւավորվել «Ազգային անվտանգության կոնցեպցիայի» ընդունմամբ, «Ռազմական դոկտրինայի» հաստատմամբ, «Արտաքին տնտեսական անվտանգության» ապահովմամբ, «Պետական տնտեսական քաղաքականության» ուրվագծմամբ, ինչպես նաեւ «Հայաստանի տնտեսության ինքնուրույնության» կայացմամբ:

բ) Վերոհիշյալ ստրատեգիական խնդիրների հիմքում պետք է դնել անհատին, նրա ազատություններն ու իրավունքները, պարտականություններն ու խնդիրները: 4 «Կ»-ի սկզբունքը:

2. ա) «Արտաքին անվտանգության քաղաքականության հիմնական ուղղությունների ստրատեգիայի» հաստատում:

բ) «Արտաքին տնտեսական քաղաքականության, շահերի եւ հետաքրքրությունների հիմնական սկզբունքների» ընդունում եւ հաստատում:

գ) Վերլուծել երկրի հասարակական-տնտեսական զարգացման էությունը, տալ դրա հստակ ձեւակերպումը եւ ուրվագծել հասարակության զարգացման ապագան:

3. ա) Հայաստանի պարենային ապահովման, անվտանգության ծրագրի ընդունում:

բ) Պետական գյուղատնտեսական քաղաքականության հաստատում:

գ) Գյուղատնտեսության նախարարության կառավարման սկզբունքների համակարգի վերափոխում, առողջացում, ճկունություն եւ օպերատիվության ապահովում:

դ) Ագրոարդյունաբերական համալիրների վերականգնում, ստեղծում՝ հիմք ընդունելով բոլոր մարզերում գործող վերամշակող ու մթերող ձեռնարկությունները, անկախ սեփականության ձեւից:

ե) Գյուղական շրջաններում արտոնյալ սակագնային քաղաքականության իրագործումը: Վերականգնել մանկական (ծննդից մինչեւ 7 տարեկան) նպաստների ապահովման պետական համակարգը:

4. ա) Արդյունաբերության զարգացման հիմնական ուղղությունների պետական, տնտեսական քաղաքականության հաստատում, ռազմարդյունաբերական համալիրի վերականգնում, գիտատար արդյունաբերության զարգացում:

բ) Պարսից ծոցի, Սեւ եւ Միջերկրական ծովերի նավահանգիստներում վարձակալել տարածքներ՝ գնվելիք հայկական տրանսպորտային նավերի համար:

գ) Անհապաղ աշխատանքներ իրականացնել Հայաստանի բոլոր հարեւան երկրների հետ առեւտրատնտեսական փոխշահավետ համագործակցության իրավական եւ իրական հիմքերի ապահովման ուղղությամբ:

5. ա) Ազգային ֆինանսական շուկայի հիմնադրում եւ զարգացում:

բ) ՀՀ տարածքում գործող բոլոր բանկերի վերագրանցում՝ անկախ պատկանելությունից՝ ռեզիդենտ եւ ոչ ռեզիդենտ:

Առեւտրային բանկերի կանոնադիր, հիմնադիր կապիտալի պարտադիր ավելացում 25 անգամ, որի արդյունքում կմնան 3-4 խոշոր բանկեր, որոնց միջոցով եւ կիրականացվեն 4 «Կ» հիմնախնդիրները:

գ) ՀՀ կենտրոնական բանկի իրավունքների վերանայում, ֆունկցիոնալ ենթակայության ապահովում:

դ) Արժեթղթերի շուկայի իրական ծավալում, մասսայականացում եւ աշխուժացում:

ե) Արտարժույթի կանխիկ շրջանառության սահմանափակում, պետական վերահսկողության մշտական ապահովում:

բ) Օտարերկրյա ներդրումների ոլորտում հիմնական շեշտադրումը կատարել օտարերկրյա մասնավոր կապիտալի ներգրավման ուղղությամբ: Համաշխարհային բանկի, Միջազգային արժութային հիմնադրամի հետ կապերի անշեղորեն եւ շուտափույթ դադարեցում:

Ներքին սփյուռքի հայկական, եւ ոչ միայն, կապիտալի ներհոսքի ապահովում՝ օգտագործելով դաշինքի ղեկավարների անձնական հեղինակությունը եւ պետական երաշխավորությունները:

Սեփական փողով (թեկուզեւ քիչ) սեփական տնտեսության կառուցում:

6. ա) Մաքսային եւ հարկային քաղաքականության իրականացում՝ Հայաստանի տնտեսական ինքնուրույն համակարգի շրջանակներում:

բ) Մաքսային հստակ համակարգի ձեւավորում՝ ուշադրության կենտրոնում դնելով ստրատեգիական ապրանքների արտահանման եւ ներմուծման նկատմամբ պետական տնտեսական քաղաքականության իրագործումը:

գ) Հարկային բեռի թեթեւացում՝ ազգաբնակչության եւ աշխատող ու պոտենցիալ ունեցող ձեռնարկությունների նկատմամբ:

Տնտեսական եւ հարկային ամնիստիայի կիրառում՝ ընդհանուր տնտեսական ակտիվության ապահովման համար:

7. ա) Պետության մի շարք կարեւորագույն իրավունքների վերականգնում ինքնուրույն տնտեսական համակարգի ապահովման, երկրի ազգային անվտանգության իրագործման, ազգաբնակչության վստահ եւ արժանապատիվ ապագա ունենալու համոզմունքի ձեւավորման համար:

բ) Գնագոյացման պետական տեսչության ստեղծում:

Այդ տեսչությունը հարկային եւ մաքսային գերատեսչությունների հետ համատեղ պետք է իրավունք ունենա կարգավորել նաեւ Հայաստան ներմուծվող եւ Հայաստանից արտահանվող որոշ ապրանքատեսակների գները՝ ելնելով ազգային տնտեսության հետագա զարգացման շահերից:

գ) Հակամենաշնորհային պետական տեսչության ստեղծում: Ազատական տնտեսությունը պետք է ունենա նաեւ ազատականությունը կարգավորող, չափավորող օղակներ:

8. ա) Պետական կառավարման համակարգում անհապաղ ձեռնամուխ լինել կառուցվածքային փոփոխությունների՝ ազգային անվտանգության, տնտեսական ինքնուրույնության ապահովման տեսանկյունից եւ ոչ թե միջազգային կազմակերպությունների «խորհրդականների» «խորհրդից» ելնելով:

բ) Տարանջատել առեւտուրը արդյունաբերությունից եւ գործարարությունից, ստեղծելով ինքնուրույն պետական տնտեսական քաղաքականություն իրականացնող գերատեսչություններ:

գ) Տարանջատել կրթությունը գիտությունից, ստեղծելով լուսավորության պետական կոմիտե, իսկ գիտությունը «հանձնել» գիտնականներին՝ Գիտությունների ազգային ակադեմիային:

դ) Զարկ տալ գիտատեխնիկական առաջընթացն ապահովող ճյուղերին, գիտահետազոտական ինստիտուտներին, համալսարաններին:

ե) Լուծարել մի շարք գերատեսչություններ եւ ենթագերատեսչական օղակներ, այդ թվում՝ ՀՀ տնտեսական եւ կառուցվածքային բարեփոխումների նախարարությունը եւ այլն:

Վերոհիշյալ ծրագրերը հնարավոր է սկսել եւ իրականացնել 500 օրում՝ քաղաքական կամքի եւ ազգային տնտեսության ինքնուրույն համակարգի ստեղծման ցանկության դեպքում:

«500 օր» ծրագրի հիմնական նպատակն է օրենսդրական ակտերի, փաստաթղթային ձեւակերպումների միջոցով ապահովել այն քաղաքական դաշտը, որտեղ հնարավոր կլինի իրագործել 4 «Կ»-ի սկզբունքները, ստեղծել ազգային տնտեսության ինքնուրույն համակարգը:

Հ. Գ. - «500 օր» ազգային ծրագրի իրագործման արդյունքից, ինչպես նաեւ աշխարհաքաղաքական որոշ փոփոխությունների հնարավոր ազդեցությունից է կախված ոչ միայն դաշինքի ապագան, այլեւ Հայաստանի հետագա ճակատագիրը:

Անկախ իշխող քաղաքական ուժերի փոփոխության հաճախականությունից, Հայաստանի տնտեսության ինքնուրույնության ապահովումը վաղ թե ուշ իրականություն պետք է դառնա:

ԱՐԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ,
ԳԱԱ-ի տնտեսագիտության ինստիտուտի դոկտորանտ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Այսօր՝ վաղվա համար

Զրույց Երվանդ Ղազանչյանի հետ թատրոնում և թատրոնից դուրս

Ճապլվարային քաղաքական գործիչների, մասնագետ-հայրենասերների, օճառի և արծաթի վաճառքով զբաղվող հրապարակախոս գողերի և տղամարդկային հայհոյանքներ տեղացող կինո-արվեստաբանների մեր այս ժամանակներում պարզապես հայտնագործություն կարող ես համարել ճշմարիտ, ծանրախոհ և լուսավոր մարդկանց հետ մեկ կամ երկու ժամ տևող զրույցը: Իսկ դրա համար պետք է գնալ Հակոբ Պարոնյանի անվան թատրոն, զրույցի նստել Երվանդ Ղազանչյանի հետ:

– Մեր զրույցն ավելի մասնավորեցնենք, պրն Ղազանչյան, խոսենք թատրոնի մասին:

– Չի կարելի խոսքեր գտնել այս վերջին տասը տարիներին թատրոնների վիճակը ներկայացնելու համար: Բոլոր թատրոններն էլ դաժան, դժվար մի ճանապարհ անցան: Բայց ես խոնարհվում եմ մեր բոլոր թատրոնների բոլոր աշխատողների առաջ: Հավանաբար թատրոնն այն հազվագյուտ կառույցներից է, որն իր դեմքը պահպանեց, մնաց ժողովրդի կողքին ու ժողովրդի համար: Չարքաշ աշխատանքով և անամոթ աշխատավարձերով թատրոնի մարդիկ, ճշմարիտ նվիրյալները չդավաճանեցին թատրոնին՝ այն հույսով, որ ինչ-որ բան պետք է բարեփոխվի: Այսօր էլ այդ հույսով ենք ապրում:

– Պրն Ղազանչյան, երաժշտական կոմեդիայի թատրոնն ուներ իր մշտական հանդիսատեսը, ներկայացումներն անցնում էին լեփլեցուն դահլիճներում: Բայց այժմ ձեր թատրոնը ևս հանդիսատեսի առատությամբ չի փայլում:

– Դա բացատրվում է առաջին հերթին նրանով, որ կյանքից հեռացան մեր թատրոնի սյուները: Միայն վերջին երեք տարվա ընթացքում մեզ հրաժեշտ տվեցին Ստեփան Հարությունյանը, Ալեքսանդր Հովհաննիսյանը, Սերգեյ Գնունին, իսկ վերջին մեկ տարվա ընթացքում՝ Կարպ Խաչվանքյանը, Մայիս Կարագյոզյանը, Մելինե Համամջյանը... Գնացին այնպիսի արտիստներ, որոնք կարող էին ուզած երկրի ուզած թատրոնը զարդարել... Պարզապես անհավատալի է, որ մենք դեռ աշխատում ենք, շարունակում ենք բեմադրություններ անել, պահում մեր հանդիսատեսին:

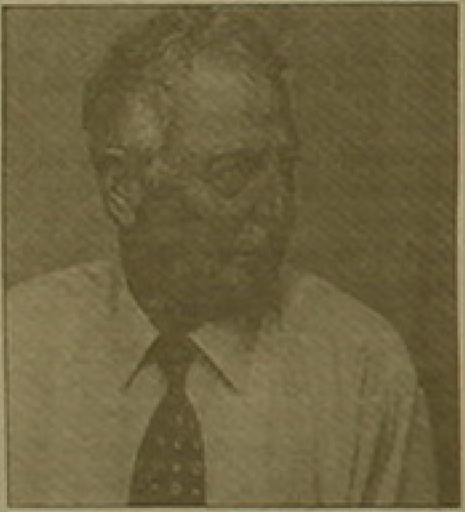

– Բայց դա բնական է: Ոչ մեկս ֆիզիկապես անմահ չենք: Անշուշտ, մենք նոր Կարպ Խաչվանքյան, Մայիս Կարագյոզյան, Մելինե Համամջյան չենք ունենա: Ամեն մեկն իր տեղն ունի (գոնե արվեստում այդպես է): Նորերի, նոր անունների մասին մտածենք:

– Արդեն վստահ կարող եմ անուններ տալ, որոնց արվեստը թատրոնի հարատևության միտքն է հաստատում: Կարծում եմ, որ պետք չէ վախենալ այդ անունները տալուց: Այս խելահեղ, խելագար, բազարային ժամանակներում այնուամենայնիվ հոգևոր մեր կեցվածքը պահող արվեստագետներ ունենք նաև մեր թատրոնում. Բորիս Պեպանյան, Արթուր Կարապետյան: Մենք ցանկանում ենք նորովի բեմադրել Պլավտի «Պահանջվում է ստախոս» կատակերգությունը, որտեղ գլխավոր դերում հանդես է գալու Բորիս Պեպանյանը:

– Կարպ Խաչվանքյանի Թոդորոսը, կարծում եմ, չի ջնջվել ոչ մեկի հիշողությունից: Մեծ համարձակություն չէ՞ այսպիսի փորձությունը և՛ ձեզ, և՛ Բորիս Պեպանյանի համար:

– Պետք էլ չէ, որ Բորիս Պեպանյանը Կարպ Խաչվանքյան դառնա: Պարզապես մենք համոզված ենք, որ կունենանք նոր Թոդորոս, նոր որակի մի արտիստ: Հայտնագործություն արած չեմ լինի, եթե ասեմ, որ բոլոր մեծերն իրենց ժամանակի մեծերն են: Ամեն ինչ անցնում է, հատկապես՝ արտիստի արվեստը ժամանակի տարածքով է սահմանափակվում:

– Այս առումով մենք արդյոք անփույթ ու անպատասխանատու չե՞նք: 21-րդ դար ենք մտնում, տեխնիկական լայն հնարավորություններ կան: Մի՞թե 138 հազար անգամ պետք է խոսենք այն մասին, որ հնարավոր է, հարկավոր է, անհրաժեշտ է թատերական ներկայացումները նկարահանել, պահել հաջորդ սերունդների համար: Չէ՞ որ մենք միամտություն ունենք մտածելու, որ հավերժ ենք ապրելու: Գոնե մեր այս միամիտ կեցվածքը արդարացնենք:

– Իհարկե, կան մարդիկ, ովքեր նկարում են, սակայն դա պետք է արվի պետական մակարդակով: Ոչ մասնագետ, սիրողական կարգի նկարահանումները մի 5, 10 տարի հետո փչանալու են, վերաձայնագրման, վերականգնման հարկ կլինի: Անշուշտ, հնարավոր չէ բոլոր արտիստներին, բոլոր ներկայացումները նկարահանել: Բայց գոնե շատ կարևոր բաներ կարելի է պահել պատմության համար: Դա պետք է ծրագրավորել, կազմակերպել:

– Պրն Ղազանչյան, դա անշուշտ մշակութային քաղաքականության բացակայությունից է գալիս, որի մշակմամբ գոնե պետք է զբաղվի մշակույթի նախարարությունը: Արդեն հազար անգամ ասել ենք, ասում ենք ու ասելու ենք, բայց ոչինչ կամ գրեթե ոչինչ չի արվում: Մի՞թե կարելի է այսպես անկազմակերպ, այսպես խառնիխուռն ու հոծբացս «վարել մշակույթի դաշտը»: Համոզված եմ, որ եթե վաղը, մյուս օրն անգամ քաղաքական գործիչները կարողանան արդարանալ անմիտ քաղաքականություն վարելու համար, ապա մշակույթի պատասխանատուներին ոչինչ չի ներվի: Բաներ կան, որ պետք չէ անընդհատ հուշել, բացատրել, համոզել: Պետք է, ի վերջո, ճշտել՝ ով պետք է անի, ինչպես, ինչ միջոցներով...

– Թատերական գործիչների միությունում պահվում են մոտ 50 ներկայացումների տեսաձայնագրություններ, որոնց մեջ շատ հազվագյուտ բաներ կան: Բայց, նորից ասեմ, դրանք սիրողական նկարահանումներ են: Պրոֆեսիոնալ աշխատանք է պետք և պետական հոգածություն:

– Ուզում եմ ճշտել. դա պետք է անի մշակույթի նախարարությո՞ւնը:

– Կարծում եմ, որ սխալ մոտեցում կա նաև մարզային թատրոնների նկատմամբ: Ես չեմ կասկածում որևէ մարզպետի թատերական, մշակութային գիտելիքների չափին, բայց մարզային թատրոններում գոնե գլխավոր ռեժիսորներ, գեղարվեստական ղեկավարներ պետք է նշանակի մշակույթի նախարարությունը: Իսկ հիմա ստացվում է, որ նախարարության ձեռքից մարզային թատրոնները գնացել են: Այս պայմաններում կարող է դատարկվել մշակութային ողջ դաշտը մարզերում: Ես գիտեմ, որ մարզպետներն անչափ բարդ տնտեսական հարցեր են լուծում տեղերում, ինչպես ասում են՝ գլուխ ճարելու ժամանակ չունեն: Եվ մշակութային հարցերով զբաղվելը շատ հաճախ ավելորդ ու անծանոթ հոգս է:

– Պրն Ղազանչյան, տեսեք, այսպիսի վիճակ է ստեղծվել. մշակույթի գործիչները և պատասխանատուները շատ հաճախ խոսում են միջոցների և հնարավորությունների բացակայությունից (անշուշտ, բողոքը տեղին է, տագնապը՝ հիմնավոր): Բայց այսօր այնպիսի ֆիլմեր են նկարահանվում, այնպիսի շոուներ, գալաներ են կազմակերպվում, որոնց մասին խոսելիս անհարմար է նույնիսկ ճաշակ բառն օգտագործելը: Կարող եմ շատ ու շատ օրինակներ բերել: Այսպիսի շոուների ու գալաների չի՞ գնացել նաև ձեր թատրոնը:

– Ասեմ, որ մեզ մոտ այդպիսի բաներ չեն եղել և չեն էլ լինի: Ես ինքս ինձ խոստացել եմ՝ ոչ մի ստի, ոչ մի էժանագին արկածախնդրության չգնալ: Ինչ որ արվում է հաճախ, բնավ էլ չի արդարացնում այդ մարդկանց, չի արդարացնում այդ թատրոններին: Անկեղծ ասած, չեմ հիշում մի դեպք, որ մեր թատրոնում որևէ մեղանչում լինի, ցածր ճաշակի որևէ ներկայացում: Չգիտեմ, թե ինչ է այդ «շոու» կոչվածը, դա անողներն ի՞նչ նպատակներ ունեն... Դա ահավոր մի բան է: Կարծում եմ, որ մեր թշնամին միայն այդպիսի բան կմտածեր, որպեսզի մենք մոռանայինք մեր բազմադարյա մշակույթը, մեր ստեղծած արժեքները: Դա կարող են անել այնպիսի մարդիկ, որոնց համար այսօր, այս ժամին կուշտ լինելը գերագույն նպատակ է: Դա, նորից եմ ասում, թշնամին կարող է անել: Տեսեք: Մի պահ դուրս գանք թատրոնից, քայլենք փողոցով: Ամեն քայլափոխի «կիսում ենք Ամերիկայի ոգին», «շնչում Ամերիկայի բույրը»... Ախր, ես ի՞նչ գործ ունեմ Ամերիկայի ոգին կիսելու հետ, սիրելիներս... Թող ամերիկացին կիսի իր երկրի ոգին, թող ամերիկացին շնչի «LM»-ի ու չգիտեմ էլ ինչի բույրը... Պարզապես զարմանում եմ, թե այս ի՞նչ հարձակում է... Ում հետ խոսում ես՝ անգլերեն, ֆրանսերեն, ճապոներեն է ուսումնասիրում: Ասված չանի, որ այնպիսի ժամանակ գա, որ սկսենք... հայերեն ուսումնասիրել, հայերեն սովորել... Շատ արագ դարձանք ամերիկացի, շատ արագ...

...Թող պրն Ղազանչյանն ինձ ների, որ այստեղ (որոշ ժամանակով) ընդհատում եմ մեր զրույցի շարադրանքը: Բայց ասեմ, որ լիովին համաձայն եմ իր հետ, նրա տագնապները նաև իմ տագնապներն են, նրա մտահոգությունները՝ իմը: Սակայն կուզեի, որ այս հրապարակումը պարապ զրույց չլիներ մշակույթի նախարարության աշխատակիցների, մշակույթի հարցերով զբաղվող պաշտոնյաների համար: Մի՞թե հնարավոր չէ հավաքել արվեստագետներին, նայել, խոսել, ծրագիր ու ծրագրեր մշակել, քաղաքականություն մշակել: Ստիպված եմ կրկնել. գուցե քաղաքական գործիչներին վաղը ներվեն նրանց երեկվա ու այսօրվա մեղքերը, բայց մշակույթի գործիչները, մշակույթի պատասխանատուներն ազգային դատի առաջ են կանգնելու:

– Այսօր մտածենք մեր վաղվա մասին:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

Վան Գոգի երազանքն ենք իրականացնում...

Ուպյորտած էտյուդների հանդեսից

Խոսում էին «Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթի խմբագրատան պատերը (ինչպես տեղեկացրեց թերթի տնօրեն Խաչիկ Խաչիկյանը, իրենք ստանձնել են միջոցառման տեղեկատվական հովանավորի դերը). կրկին ցուցադրվում էին գեղանկարիչների աշխատանքները: Իսկ նրանք վերջերս էին վերադարձել Վայոց ձորի մարզից, ուր ստեղծագործական տասնօրյակ էին անցկացրել: Ստեղծագործական «հունձքը» ցուցադրվել էր նախ Ջերմուկում, այնուհետև՝ Երևանում: Սա արդեն երրորդ փորձն է,

ավելի ճիշտ՝ երրորդ սիմպոզիումը, որը կազմակերպել էր մշակույթի, երիտասարդության և սպորտի նախարարությունը՝ ի դեմս նկարիչ Նիկոլ Աղաբաբյանի: Սիմպոզիումի նպատակը ինչո՞վ էր տարբերվում նախորդներից, ինչպե՞ս են ընտրվում մասնակիցները, ի՞նչ է տալիս համատեղ աշխատանքը և այլ հարցերով դիմեցի նկարչին:

Վերջին 5 ամսում նման երկու միջոցառում է կազմակերպել Ծաղկաձորում Նոյեմբերյանում: Նպատակը մեկն է, մարզերում աշխուժացնել մշակութային կյանքը, որը զգալի է մնացել վերջին տարիների դժվարությունների պատճառով, ի հայտ բերել շնորհալի երեխաներին, արվեստագետներին տալ համատեղ աշխատելու հնարավորություն, որն ավելի արդյունավետ է՝ և՛ գաղափարական, և՛ ստեղծագործական առումով: Ի դեպ, բաց երկնքի տակ ստեղծագործելն իր մեջ վտանգ ունի որևէ իզմի հարելու տեսակետից:

– Այստեղ իզմ չկա, յուրաքանչյուրն իր ոճն ունի, իր ձեռագիրը, գուցե քիչ նման ենք պերեդվիժնիկներին: Ժամանակին այդ հարցին Մանեն պատասխանել է. –«Ես նկարում եմ, իսկ մենք իրականացրել ենք Վան Գոգի երազանքը՝ ստեղծագործել միասին. այն, ինչ չհաջողվեց նրան իրագործել Պոլ Գոգենի հետ»,- ավելացրեց Ն. Աղաբաբյանը:

Արդյունքում՝ էտյուդներ, որոնց վրա դեռ չէր հասցրել ներկը չորանալ: Ու պետք չէ ջանք գործադրել՝ նկարիչների աշխարհը թափանցելու, հասկանալու համար, ամեն ինչ պարզ է և որոշակի, հայրենի բնաշխարհի մի գողտրիկ անկյուն է Ջերմուկը, որ ստեղծագործողները ներկայացրել են յուրովի՝ առանց կրկնելու:

ԳՈՀԱՐ ԱՐՇԱԿՅԱՆ

Բաղրիջանային պատմություն

Ընթերցասրահում քուն ու քորան է

Երևանի Ե. Չարենցի անվան գրականության և արվեստի թանգարան: Այս անունն արդեն իսկ բավական է հեղինակավոր հաստատությանը հավելյալ շուք հաղորդելու համար: Մեր մշակույթի պատմությամբ զբաղվող քանի՜-քանի՜ երախտավորներ իրենց թանկագին ժամանակը անց են կացրել վերոհիշյալ թանգարանի Գր. Զոհրապի անվան ընթերցասրահում:

Թանգարանի տնօրենը մտահոգված իր ղեկավարած հիմնարկի լավագույն ավանդույթները պահպանելու խնդրով, չի էլ կարող պատկերացնել, թե իր իսկ աշխատակցուհին ինչպիսի հնարագիտության շնորհներ ունի: Ո՛վ, որ այս դժվար օրերում վճռականորեն որոշել ես գիտությամբ զբաղվել, շատ հնարավոր է կասկածի տակ առնես քո որոշումը: Քո այցելության հենց առաջին օրը ընթերցասրահի աշխատակցուհի տիկին Պերճուհին ջղագրգիռ շարժումներով կհասկացնի, որ քո ներկայությունը ցանկալի չէ իր համար: Հապա փորձիր գործին առնչվող որևէ հարց տալ: Նա ժեստի և միմիկայի բազմազան մեթոդներով (շանթող հայացք, երկարաշունչ հոգոցներ, այցելուի հետևից պտտվող աղմկահարույց վերատեղադրում) քեզ կկանգնեցնի այն տխուր փաստի առաջ, որ դու հոգս ես իր համար և այն էլ՝ ծանր: Եվ եթե համառորեն շարունակես այցելել ընթերցասրահ, ապա պարզորոշ կզգաս, որ արդեն անտանելի ես դարձել:

Ժամը 11-ին սկսվում է տիկին Պերճուհու աշխատանքային օրը և ծխախոտի քուլաներում խեղդվում է լուսահոգի Զոհրապի անունը կրող ընթերցասրահը: Թող այցելուները շնչեն: Բավական է հիշել, որ առանց ծխախոտի ոչ մի ստեղծագործական թռիչք չի կատարվել...

Հետո անընդմեջ չխկչխկում են սուրճի բաժակները, և կենցաղային հոգսերով տարված աշխատակցուհին իր մոտ հրավիրվածների հետ մոռանում է, որ իրենց զրույցն արդեն հորդում է լեռնային գետի պես: Դրան հաջորդում է «գաստրոնոմիական» մասը: Քիչ հետո, տիկին Պերճուհին ծուռումուռ չափելով ընթերցասրահի այցելուներին, հավեսով շուռումուռ է տալիս էլեկտրական սալիկի վրա օղակաձև կտրտած կարտոֆիլները: Շառագունած կարտոֆիլները թող նպաստեն այցելուների ստամոքսահյութի արտադրությանը, որն այնքան կարևոր է առողջության համար: Դա դեռ ոչի՛նչ: Լինում է նաև, որ էլեկտրական սալիկի վրա գեղարվեստորեն տապակվում է բաղրիջանը (պնդերես այցելուներից սրտնեղած), և ընթերցասերները սարսափահար վեր են թռչում աթոռներից՝ մեկընդմիշտ մոռանալով դժվարընթեռնելի ձեռագրի հազիվ վերծանված տողը...

Ծխի քուլաների մեջ շարունակ լսվում է տիկին Պերճուհու հրահանգը՝ շաբաթ օրը չենք աշխատում: Հետո ինչ, թե այցելուները գիտեն, որ շաբաթ օրը աշխատանքային է համարվում թանգարանի համար: Հապա փորձեք անզգուշորեն ակնարկել այդ մասին: Տիկինը կպոռթկա բաղրիջանի պես: Կպարզվի, որ ինքը գրքեր է ստանում և պարտավոր չէ քո պատճառով աշխատանքի գալ: Դե, գնա բողոքիր: Երկօրյա հանգիստը (կիրակի, երկուշաբթի) բավարար չէ տիկնոջ համար: Նա պիտի հասցնի՞ լիցքաթափվել «խփնված գիտնականների» պատճառած բացասական լիցքերից, թե՞ ոչ:

Եվ այսպես, ընթերցասրահի այցելուները ձգտում են արագ-արագ ավարտին հասցնել ուսումնասիրություն կոչվածը, քանի որ փորձառու աշխատակցուհին նրանց հասու է դարձրել ժողովրդական իմաստնությանը. «Ուժս մեծ տեղերին չի պատում...»:

ԹԱՄԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ
ԵՊՀ հայցորդ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մարզական

ՇԱԽՄԱՏ

Աշխարհի առաջնությունների վերջաբանը

WORLD JUNIORS AND GIRLS CHESS CHAMPIONSHIPS Yerevan '99

1999 թ. աշխարհի մինչեւ 20 տարեկան պատանիների եւ աղջիկների առաջնությունները, ինչպես արդեն հայտնել ենք «Ազգի» երեկվա համարում, ավարտվեցին Մարիա Կուվացուի (Հունաստան) եւ Ալեքսանդր Գալկինի (Ռուսաստան) հաղթանակով: Մրցումների հանդիսավոր փակման ժամանակ, որը կայացավ առաջնությունների վերջին օրը Տիգրան Պետրոսյանի անվան Հայաստանի շախմատիստի կենտրոնական տանը, հաղթողները պարգեւատրվեցին ոսկե մեդալներով եւ նվերներով: Նշենք, որ Կուվացուի մեդալն ընդհանրապես առաջինն էր Հունաստանի երիտասարդական շախմատի պատմության մեջ: Ինչպես խոստովանեց Մարիան, նա նույնիսկ մրցաշարի մեկնարկից առաջ մեծ հույսեր չուներ, սական Երեւանում, ուր նա արդեն խաղացել է 1997 թ. նմանօրինակ ավելի ցածր տարիքի առաջնությունում եւ ունի շատ երկրպագուներ, ինքը հասավ ամենամեծ հաջողությանը: 20-ամյա Կուվացուն ծնվել է Կրետե կղզում, բայց այժմ բնակվում է Աթենքում, բժշկական համալսարանի ուսանողուհի է, ապագա ատամնաբույժ: Անցած տարվա նույնանման առաջնությունում տեղ է գրավել աղյուսակի միջին մասում, իսկ մինչ այդ հաջող ելույթներ է ունեցել մինչեւ 16 տարեկան աղջիկների մրցաշարերում, վերջերս ընդգրկվել է նաեւ Հունաստանի կանանց հավաքականի կազմում, մասնավորապես՝ անցյալ տարի հանդես է եկել Էլիստայի համաշխարհային օլիմպիադայում:

Խաղում են աշխարհի փոխչեմպիոն Ռուստամ Կասիմջանովը (աջից) եւ 4-րդ մրցանակակիր Լեւոն Արոնյանը:

Ռուսաստանցի Ալեքսանդր Գալկինի հետ երկար զրուցել չհաջողվեց՝ չեմպիոնը շատ էր շտապում: Նա հասկապես նշեց, որ շատ ուրախ է, քանի որ հաղթանակը թույլ է տալիս մասնակցել հաջորդ տարվա «Նոկաուտ» համակարգով անցկացվող տղամարդկանց աշխարհի առաջնությանը: Իսկ դա, իր հերթին, պետք է որ օգնի իր դիրքերը շախմատային աշխարհում ամրապնդելու հարցում: Աշխարհի երիտասարդների չեմպիոնը մտադիր է արհեստավարժ շախմատիստ դառնալ:

Հայաստանի շախմատի ֆեդերացիայի ղեկավարներից բացի, մասնակիցներին ողջունեցին մրցաշարի հովանավոր HSBC բանկի գործադիր տնօրեն Ջերեմի Հանթը եւ եվրոպական շախմատային միության նախագահ Բորիս Կուտինը (Սլովենիա), որը Երեւան էր ժամանել մրցաշարի վերջին օրերին: Գլխավոր մրցավարի տեղակալ, անգլիացի Ստյուարտ Ռյուբինը նշեց մրցաշարի կազմակերպական բարձր մակարդակը եւ հայ ժողովրդի հյուրընկալությունն ու ջերմությունը: Իսկապես, մրցաշարը պատշաճ մակարդակով էր կազմակերպված, հատկապես՝ լրատվության տեսանկյունից. ամեն օր լույս էին տեսնում «Շախմատային Հայաստանի» հատուկ թողարկումները մասնակիցների բոլոր պարտիաներով, նույնը կարելի էր գտնել Հայաստանի շախմատի ֆեդերացիայի պաշտոնական www.armchess.am սայթում Ինտերնետ համաշխարհային համակարգչային ցանցում, եթե էր հեռարձակվում ամենօրյա հեռուստատեսային օրագիրը:

Պարգեւներ ու նվերներ հանձնվեցին մրցաշարերում առաջին վեց տեղերը զբաղեցրած մարզիկներին: Լրացուցիչ ցուցանիշների շնորհիվ 5-րդ եւ 6-րդ տեղերը գրավեցին Վիկտորիա Չմիլիտեն (Լիտվա) եւ Սոֆիո Տկեշելաշվիլին (Վրաստան), Ալեքսանդր Նաումանը (Գերմանիա) եւ Չան Պենյանը (Չինաստան) համապատասխանաբար աղջիկների ու պատանիների մրցաշարում: Վերջին տուրերում եւս մի քանի շախմատիստներ լրացրեցին միջազգային վարպետի նորման. աղջիկներից՝ Վո Հոնգ Պոնգը (Վիետնամ), տղամարդկանցից՝ Յուջին Պերելշտեյնը (ԱՄՆ) եւ Անդրանիկ Մատիկոզյանը (Հայաստան): Վերջինիս համար, սակայն, դա արդեն ավելորդ էր: Ինչպես պարզվեց մրցաշարի ընթացքում, Մատիկոզյանին, ինչպես նաեւ Գաբրիել Սարգսյանին, ՖԻԴԵ-ն արդեն շնորհել էր այդ պատվավոր կոչումը:

Այսպիսով, Երեւանը հրաժեշտ տվեց աշխարհի առաջնությանը, սակայն, ընդամենը մեկ տարով: 2000 թ. նույնպես, գրեթե նույն ժամանակ, մոլորակի ուժեղագույն երիտասարդ շախմատիստները կհավաքվեն Հայաստանի մայրաքաղաքում:

ԱՐՄԵՆ ՆԻԿՈՂՈՍՅԱՆ
Միջազգային կարգի մրցավար

ՖՈՒՏԲՈԼ

«Մեծ հնգյակը»՝ առանց կորուստների

ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկությունում անցկացվեցին հիմնական մրցաշարի առաջին փուլի պատասխան խաղերը: Դրանց արդյունքում եվրոպական ֆուտբոլի «մեծ հնգյակի»՝ Գերմանիայի, Անգլիայի, Իտալիայի, Իսպանիայի ու Ֆրանսիայի բոլոր թիմերը շարունակում են պայքարը:

Անհաջողության մատնվեցին նախկին խորհրդային հանրապետությունները ներկայացնող թիմերը. նրանցից ութը դուրս մնացին մրցումներից: Միայն Մոսկվայի «Լոկոմոտիվն» է շարունակում պայքարը: Թերեւս, դա պարզ էր դեռեւս առաջին խաղից հետո, երբ «Լոկոմոտիվը» հյուրընկալվելիս հաղթել էր «Լյունգբու» թիմին: Մոսկվացիներն իրենց խաղադաշտում կայացած հանդիպման ընթացքում ոչ մի հույս չթողեցին մրցակցին: Դանիացիների դարպասը գրավեցին Յուրի Դրոզդովը, Եվգենի Խարլաչովը եւ Զազա Ջանաշիան: ԱՊՀ երկրներից գավաթի խաղարկությունում առավել ներկայացված էր ուկրաինական ֆուտբոլը: Բայց բոլոր երեք թիմերն էլ պարտվեցին այս փուլում: Հատկապես ցավալի էր «Կարպատների» անհաջողությունը: Լվովցիները շվեդական «Հելսինգբորգին» զիջեցին միայն լրացուցիչ 11 մետրանոց հարվածներից հետո:

«Լոկոմոտիվ» (Ռուսաստան)—«Լունգբյու» (Դանիա)՝	3-0 (2-1)
«Բոլոնիա» (Իտալիա)—«Զենիթ» (Ռուսաստան)՝	2-2 (3-0)
«Յուվենտուս» (Իտալիա)—«Օմոնիա» (Կիպրոս)՝	5-0 (5-2)
«Մոնպելիե» (Ֆրանսիա)—«Ցրվենա Զվեզդա» (Հարավսլավիա)՝	2-2 (1-0)
«Լիդս» (Անգլիա)—«Պարտիզան» (Հարավսլավիա)՝	1-0 (3-1)
«Վերդեր» (Գերմանիա)—«Բոդե Գլիմտ» (Նորվեգիա)՝	1-1 (5-0)
«Կարպատներ» (Ուկրաինա)—**«Հելսինգբորգ»** (Շվեդիա)՝ 2-4 (11 մ)	1-1 (1-1)
«Կրիվբաս» (Ուկրաինա)—**«Պարմա»** (Իտալիա)՝	0-3 (2-3)
«Անկարագյուջու» (Թուրքիա)—**«Ատլետիկո»** (Իսպանիա)՝	1-0 (0-3)
«Սենթ Ջոնսթոն» (Շոտլանդիա)—**«Մոնակո»** (Ֆրանսիա)՝	3-3 (0-3)
«Վիտորիա Սետուբալ» (Պորտուգալիա)—**«Ռոմա»** (Իտալիա)՝	1-0 (0-7)
«Նյուկասլ»—ԲԿՄԱ (Բուլղարիա)՝	2-2 (2-0)
ԼԱՍԿ (Ավստրիա)—**«Ստյաուա»** (Ռումինիա)՝	2-3 (0-2)
«Դուկլա» (Սլովակիա)—**«Այաքս»** (Հոլանդիա)՝	1-3 (1-6)
«Սելտա» (Իսպանիա)—«Լոզան» (Շվեյցարիա)՝	4-0 (2-3)
«Վիձեւ» (Լեհաստան)—«Սկոնտո» (Լատվիա)՝	2-0 (0-1)
«Դեբրեցեն» (Հունգարիա)—**«Վոլֆսբուրգ»** (Գերմանիա)՝	2-1 (0-2)
«Զիմբրու» (Մոլդովա)—**«Տոտենհեմ»** (Անգլիա)՝	0-0 (0-3)
«Բրոնդբյու» (Դանիա)—**«Ամիկա»** (Լեհաստան)՝	4-3 (0-2)
«Լիոն» (Ֆրանսիա)—ՀԻԿ (Ֆինլանդիա)՝	5-1 (1-0)
«Մալյորկա» (Իսպանիա)—«Սիգմա» (Չեխիա)՝	3-1 (3-1)
«Դինամո» (Ռումինիա)—**«Բենֆիկա»** (Պորտուգալիա)՝	0-2 (1-0)
«Ֆեներբախչե» (Թուրքիա)—**ՄՏԿ** (Հունգարիա)՝	0-2 (0-0)
«Սպորտինգ» (Պորտուգալիա)—**«Վիկինգ»** (Նորվեգիա)՝	1-0 (0-3)
«Պանաթինաիկոս» (Հունաստան)—«Գորիցա» (Սլովենիա)՝	2-0 (1-0)
«Շախտյոր» (Ուկրաինա)—**«Ռոդա»** (Հոլանդիա)՝	1-3 (0-2)
«Կիլմառնոկ» (Շոտլանդիա)—**«Կայզերսլաուտերն»** (Գերմանիա)՝	0-2 (0-3)
«Լյերս» (Բելգիա)—**«Ցյուրիխ»** (Շվեյցարիա)՝	3-4 (0-1)
ՊԱՕԿ (Հունաստան)—«Լոկոմոտիվ» (Վրաստան)՝	2-0 (7-0)
*«Օսիեկ» (Խորվաթիա)—**«Վեսթ Հեմ»** (Անգլիա)՝	1-3 (0-3)

Ընդգծված են 2 խաղերի արդյունքով հաջորդ փուլ մտած թիմերը:

ԼՈՒՐԵՐ

Հաղթեց Ռուսաստանի հավաքականը

Իտալիայում ավարտվեց վոլեյբոլի Եվրոպայի կանանց առաջնությունը: Եզրափակիչ խաղում 3-0 հաշվով հաղթելով Խորվաթիայի թիմին՝ չեմպիոնի կոչումը նվաճեց Ռուսաստանի հավաքականը:

Ծանր պայմաններում

Ռուսաստանցի հեծանվորդուհի Զուլֆիա Զաբիրովան հաղթեց Շվեյցարիայում անցկացված հեծանվավազքի մրցումներում: «Տուր Սյուիս» անվանումը կրող հեծանվավազքի չորս փուլերը բավականին ծանր էին, եւ այդ էր պատճառը, որ մրցումները սկսեցին 144 մարզուհիներ, իսկ ավարտեցին ընդամենը 54-ը:

ԱՄՆ-Եվրոպա՝ 14,5-13,5

Բրուկլինում անցկացված գոլֆի «Ռայդի գավաթի» մրցամարտը, որին մասնակցեցին Ամերիկայի եւ Եվրոպայի հավաքականները, անցավ չափազանց համառ պայքարում եւ ավարտվեց ամերիկացիները նվազագույն հաշվով հաղթանակով՝ 14,4-13,5:

Intermotor Armenia JV CJSC
General distributor for DaimlerCrysler in Armenia

ԱՆՎՃԱՐ
ԴԻԱԳՆՈՍՏԻԿ ՍՏՈՒԳՈՒՄ
ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԵՏԻ ԿՈՂՄԻՑ

Մերսեդես-Բենց մակնիշի բոլոր տեսակի (մարդատար եւ բեռնատար, միկրոավտոբուս եւ ավտոբուս) ավտոմեքենաների տերերին տեղեկացնում ենք, որ ծանրաբեռնված գրաֆիկի պատճառով անվճար համակարգչային դիագնոստիկ ստուգումը Գերմանիայից ժամանած մասնագետի կողմից կվերսկսվի

03.11.99 մինչեւ 15.11.99:

Տվյալ օրերին պայմանավորվածություն ձեռք բերելու համար խնդրում ենք զանգահարել ներքոհիշյալ հեռախոսահամարով. ամեն օր, ժամը 09:00 մինչեւ 18:00, բացի կիրակի օրերից եւ շաբաթ օրը 09:00 մինչեւ 13:00:

Ինտերմոտոր Արմենիա ՓԲԸ
ԴայմլերՔրայսլերի պաշտոնական ներկայացուցիչը Հայաստանում

Հանրապետության 5 բ
Հեռ. 58-12-75, ֆաքս. 56-51-79:

FREE
DIAGNOSTIC INSPECTION
BY OUR GERMAN SPECIALIST

Dear Mercedes-Benz car owners (passenger and off-road cars, commercial vehicles, trucks, minibuses and buses),
We kindly inform you that due to our fully booked schedule for October, we will restart the free computerized diagnostic inspection by our specialist from Germany

from 03.11.99 until 15.11.99.

Please call our office at below mentioned number every day except Sunday from 09:00 until 18:00 and on Saturday from 09:00 until 13:00 to arrange an appointment for your car's free inspection.

Intermotor Armenia JV CJSC
General Distributor for DaimlerChrysler in Armenia

Hanrapetutyan St. 5b
Tel.: 58-12-75, fax: 56-51-79

Mercedes-Benz
Ավտոմեքենայի ապագան

digitised by A.R.A.R.@

HSBC-Ի ՆՈՐ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂԸ ԱՐԴԵՆ ԳՈՐԾՈՒՄ Է ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՊՈՂՈՏԱ 3 ՀԱՍՑԵՈՒՄ

Ճիշտ

Սխալ

Հարց

Պատասխան

HSBC. Սա անկասկած խորհրդանշում է, որ Դուք գործ ունեք առաջնակարգ ֆինանսական ծառայություններ մատուցող համաշխարհային կազմակերպության հետ:

Մենք գործում ենք ավելի քան 130 տարի, աշխարհի 79 երկրներում եւ տարածքներում սպասարկելով առավել քան 20 միլիոն հաճախորդների:

Սրանք լոկ բառեր են, սակայն դրանց հետեւում կանգնած են մեր ավանդույթներն ու գործին նվիրվածությունը, որոնց իրավացիորեն Դուք կարող եք վստահել:

Աշխարհի ցանկացած անկյունում, Ձեր կյանքի ցանկացած հատվածում, HSBC-ն միշտ Ձեզ հետ կլինի:

HSBC

ԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍ

Արտոնագրված է ... թիվ ... լիցենզիա

ARMENTEL

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ

Հայաստանի Հանրապետության մի շարք մարզերում բջջային հեռախոսակապի կայանների նախագծման, էներգասնուցման եւ կառուցման շինարարական աշխատանքներ կատարելու մրցույթին մասնակցել ցանկացող կազմակերպությունները մինչեւ 04.10.99 թ. ժամը 12-ը պետք է Արմենտել ՓԲԸ շինարարության վարչություն (Սարյան 22, 7-րդ հարկ, 708 սենյակ) ներկայացնեն իրենց հայտերը փակ եւ կնքված ծրարներով:

Կազմակերպությունների կողմից անհրաժեշտ է ներկայացնել հետեւյալ տեղեկատվությունը.

Պետական լիցենզիայի պատճենը՝ նախագծման, էներգասնուցման եւ կառուցման շինարարական աշխատանքները կատարելու համար

Տվյալներ կազմակերպության ֆինանսական վիճակի մասին (հաշվարկային հաշվում եղած գումարի չափը, դեբիտորներ, կրեդիտորներ՝ առանձնացված անուններով եւ գումարներով, եւ այլն)

Տվյալներ աշխատողների թվակի եւ մասնագիտությունների մասին

Ինժեներատեխնիկական աշխատողների ցուցակը՝ անուն-ազգանուններով եւ մասնագիտություններով

Տվյալներ իրեն պատկանող բոլոր մեխանիզմների մասին (անվանումը, տարեթիվը)

Տեղեկություններ իրեն պատկանող արտադրամասերի մասին (ինչ է արտադրում եւ հզորությունը)

Կազմակերպությունը պետք է գրանցված լինի պետական ռեգիստրում առնվազն 1,5 տարի եւ պետք է ներկայացնի այդ ժամանակահատվածում որտեղ եւ ինչ ծավալների նմանատիպ աշխատանքներ է կատարել:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀԶ ՀԱՄԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

Բանախոսություն նվիրված մեծ երգիծանկարիչ

Ալեքսանդր Սարուխանի

ծննդյան 100-ամյակին

Գլխավոր բանախոս

Երվանդ Ազատյան (Դետրոյթ)

Նյութեր, գեղարվեստական ծրագիր

Թեքեյան կենտրոն (Խանջյան 50)

4 հոկտեմբերի, ժամը 16:00-ին

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԵՔԵՅԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

2 հոկտեմբեր

10.00 Հայլուր
10.20 Մարդը եւ բնությունը
10.45 Փաստագրական կինոնկար «Համահայկական լեռներ»
11.30 Մուլտծրագիր «Հազար ու մի հնարք», «Գյուղատար գորտը», «Իմաստունի երեք խորհուրդը», «Մկների ժողովը»
12.05 Գ/Ֆ «20.000 լիր քչի տակ» (1-ին մաս)
13.35 «Լեգո» հեռուստախաղ
14.00 Գ/Ֆ «20.000 լիր քչի տակ» (2-րդ մաս)
15.30 «Լեգո» հեռուստախաղ
16.00 Մարզաշխարհ
16.30 Ռուբիկոն
17.00 Հայլուր
17.20 Հեքիաթների դաշտ
17.40 Մուլտֆիլմ «Կծանը բռնվեց»
17.50 Միասին Սիրիգելյանը 7 դպրոցում
18.20 Նորայր Մեհրաբյան
19.00 Խորան լուսո
19.10 Համաստղ
19.30 Հեռուստասերիալ «Կոներ»
20.00 Կարծիք
20.25 Կամուրջ «Այբուբենաշխար»
21.00 Հայլուր
21.40 Զինուժ
22.15 Բոհեմ
22.55 Ինչ կա չկա
23.25 Գ/Ֆ «Չեւակման անուսնություն»
00.00 Հայլուր
00.15 Ֆիլմի շարունակությունը

Մշակույթ

19.00 Մուլտֆիլմ
19.15 «Մի նկարի պատմություն». Հովսեփ Փուշման
19.30 Արխիվներ օրերանորից
20.00 Հոգատարության անատոմիա
20.30, 00.50 Լուրեր
21.05 «Երաժշտական Ամերիկա». Նյու Յորք
21.40 Մինչեւ գիշերանց
21.50 «Ուղիներ». Տարբերակ Սազանդարյան
23.10 Գ/Ֆ «Ռեդ Ռոք Ուեսթ» պատմություն

11.00 «Ինչպես հասնել կատարելության». շեյփինգ Սինոյի Թորոսյանի հետ
12.00 Տոմար
14.00 Ոչ նշանավոր մարդկանց կյանքը
14.15 Հրապարակ
14.25 Արցախում
15.55 Մ/Ֆ «Օդի վարպետը»
16.15 Գ/Ֆ «Ոսկեհեր ասպետից»
18.00 Հռախկ
18.25 Երաժշտական վերհուշ
18.55 Մանուկի խոհանոց
19.10 Մուլտֆիլմ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Գ/Ֆ «Տաղիակ զրակերություն»
21.10 Չոբին
21.50 Երաժշտական վերհուշ
22.15 Հեռագիծ
23.05 Ոսկե սրինգ
24.00 Անդորր
0.05 Երաժշտական դադար
0.35 Գ/Ֆ «Սալվադոր»

9.00 Նորություններ
9.10 Հոգեւոր հովվի խոսքը. մեսրոպ լիս Կիրիլ
10.00 Տնային գրադարան
11.00 Նորություններ
16.00 Նորություններ
16.10 Անիմացիոն սերիալ «Լեոնարդո»
17.00 Մուլտսայրություն
17.55 Ֆուտբոլ. Ռուսաստանի առաջնություն. «Դինամո» (Մոսկվա) - «Շինիկ» (Յարոսլավլ). ուղիղ եթեր
(18.50 Նորություններ)
20.10 Գ/Ֆ «Ազգային որսի առանձնահատկությունները» (դերերում՝ Վ. Բիչկով, Ա. Բուլդակով, Ս. Ռուսկին, 1995 թ.)
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/Ֆ «Վանդա անունով ձկնիկը» (դերերում՝ Դ. Լի Կերտիս, Կ. Կլայն, Մ. Պալին. ԱՄՆ-Մեծ Բրիտանիա, 1985 թ.)
01.00 Գ/Ֆ «Մոլեգին վիճակ» (դերերում՝ Գ. Օլդման, Շ. Փենն. ԱՄՆ, 1995 թ.)

PTP

9.00 Մուլտֆիլմ «Պինգվին Լոլոյի արկածները»
9.30 Հայրերը, մայրերը, ես սպորտային ընտանիք եմ
10.30 PTP-ի փոստը
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.30 Ինքդ ինքդ օձեֆառ
12.00 Հեռուստախաղ «Հարյուրը մեկին»
12.45 Լավ նորություններ
13.15 Ոսկե բանալի
13.30 Մանուսակաշտույն մուսաց
14.00, 22.00 Լուրեր
14.20 Դատնությոան
15.00 Ռոմանս Օսեր Կոստանցին Բորովոյի հետ
16.00 Թոք շոու «Մեռաւ լինի»
17.05 Մուլտսերիալ «Աստերիքսի արկածները»
18.00 Անունս Ճամասա
19.00 Իմ ընտանիքը
20.05 Երկու դաշնամուր
20.55 «Անշլագ» եւ ընկ.
22.45 Շաբաթվա ֆիլմը. Իգոր Մաշտարը, Տատյանա Դոգիլեւան «Երկու ապրելա զավակները» ֆիլմում
00.30 Վերջին սեանս. Զորը Քլունին, Քվենտին Տարանտինոն «Մայրամուտից լուսաբաց» ֆիլմում

3 հոկտեմբեր

10.05 Առավոտ լուսո
10.15 Բարեւ
11.45 Շախմատ-64
12.00 Զինուժ
12.35 Մեր էկրանը
13.00 Դե, եկ, մի
14.30 Փաստագրական կինոնկար «Չի նստած. Ծրակտայի եւ արվեստ»
15.15 Հեռուստաքրոնիկի տեսադարանից. Գեւորգ Դեմիրճյան «Գլաձոր»
17.00 Հեռուստախաղ «Ձերդ Բոլորի բանալիները»
18.10 Արծաթե բանալի
18.40 Թեզադարից է սկսվում հայրենիքը
19.00 Երկիր ավետյաց
19.30 Համով գրույց
20.00 Խորհրդարանական ժամ
20.30 Անձնդրության կանխադարկած
21.00 Օրակարգ
21.35 «Վայրէր». արտասովոր հեռուստաժամանակային ծրագիր
21.40 Սամոռանդներ
21.50 Համաշխարհապատկեր
22.30 8 1/2 Գ/Ֆ «Վաստ արյուն»
00.40 Ձագի փարոսները

Մշակույթ

19.00 Լիամետրաժ մուլտֆիլմ «101 դալմատինցի»
20.20 Սիամին
20.55 Բեթհովեն. սիմֆոնիա թիվ 7
21.40 Մինչեւ գիշերանց
21.50 Պոետի մենախոսություն. վարում է Արտեմ Հարությունյանը
22.30 Մշակութային լրատու «Կիրակի»
23.05 Գ/Ֆ «Տունը, ուր սիրտն է»

11.00 «Ինչպես հասնել կատարելության». շեյփինգ Սինոյի Թորոսյանի հետ
12.00 Տոմար
14.00 Ոչ նշանավոր մարդկանց կյանքը
14.15 Հրապարակ
14.25 Գ/Ֆ «Զինվորի ուղին»
16.00 Մուլտֆիլմ
16.20 Հեռագիծ
17.05 Գիտաստղեր
17.30 Համահայկական խաղեր. բասկետբոլ
18.30 Մուլտֆիլմ
19.00 Գ/Ֆ «Դոլորես Քլեյբորն»
21.10 Չոբին
21.30 Երաժշտական վերհուշ
22.00 Խուժան ալիք
22.30 «Յոթ ևա» լրատվական վերլուծական ծրագիր
23.00 Լուսնի հակառակ կողմը
23.30 Գ/Ֆ «Ցոկերս»

9.00 Նորություններ
9.10 Բանակային խանութ
9.40 Դիսնեյ-ակումբ «Բաղային պատմություններ»
10.10 Վարդովյան աստղ
11.00 Նորություններ
11.10 Կարմիրի «Անկուրջ նորերը»
11.30 Քանի դեռ բոլորը տանն են
12.05 Սերիալ. ընտանեկան կատակերգություն «Ալֆ»
12.35 Նկարիչ, համոն սիրելի
13.00 Ռուսական թանգարան «Մի գլուխգործոցի պատմություն»
13.20 Ա. Դեմյանենկոն «Առաջին տոդերթըս» ֆիլմում
15.20 Ճանապարհորդների ակումբ
16.10 Սերիալ «Լեոնարդո»
16.55 Խելոքներն ու խելացիները
17.25 Դիսնեյ-ակումբ «Չիպն ու Դեյլը»
17.50 Դիսնեյ-ակումբ «Ալադին»
18.20 «Ինչպես է դա եղել» «K-19» սուզանավի ողբերգությունը (1961 թ.)
19.00 Նորություններ
19.10 «Բաղնիքով ամուր». Միխայիլ Եվդոկիմովի հյուր
19.55 Մարտաֆիլմ «Օդային բանտ» (դերերում՝ Ն. Քեյջ, Դ. Կյուսակ. ԱՄՆ, 1997 թ.)
22.00 Սերգեյ Դորենկոյի հեղինակային ծրագիրը
23.00 Պրեմիերա «Հաղթանակ» (դերերում՝ Ն. Հենրիկսեն, Ս. Գարֆինկլ, ԱՄՆ-Կանադա, 1996 թ.)
23.55 Սերիալ «Առաջացված օգնություն»
00.20 Ֆուտբոլի ակնարկ
00.50 Գ/Ֆ «Բարդանաշի Քեյթը» (դերերում՝ Օ. Ուելս, Դ. Քոթթոն, Է. Ալոան. ԱՄՆ, 1941 թ.)

PTP

9.00 Ծառայում եմ հայրենիքին
9.30 Մուլտծրագիր
10.30 Հեռուստախաղ «Սանկյան շուրջ»
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.30 «Անշլագ» եւ ընկ.
12.30 «Քաղաքին»
13.00 Ռուսական լոտո
13.40 Գրեբի աշխարհը Լեոնիդ Կուրավլյովի հետ
14.00 Լուրեր
14.20 Խորհրդարանական ժամ
15.10 Սերիալ «Օրենք եւ կարգեր»
16.05 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
17.00 Չին բեմակարան. 1992 թիվ (2-րդ մաս)
18.00 Իրական կինո. վավերագրական ֆիլմ «Մարդը ու լենց մինը»
19.00 «Հայելու» ճոս
19.20 Վարդինյեր Սամոյլովի հիշատակին. Գ/Ֆ «Գլխավորին»
21.00 Հայելի
22.00 «Ռոսիա» կինոպատկերն. Լյուդմիլա Գուրչենկոն եւ Սերգեյ Շակուրովը «Սենյակներն Գամբիլարի փերին կինո» ֆիլմում
23.35 Ազատա Քրիստի. Պուարո. «Անված կամերաները»
00.40 «Կ 2» ը ներկայացնում է
01.35 Հերքաստյան քաղաքներում

4 հոկտեմբեր

17.00 Հայլուր
17.20 «Լեգո» հեռուստախաղ
17.45 Մուլտֆիլմ «Փայտե ոտով արջը»
18.00 Հեռուստասերիալ «Սոխորդը»
18.50 Հայի բախտ
19.30 Առանց պայմանականության
20.00 Չեռագիր
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.50 Կոնֆլոր ֆիլմերի էկրան. Գ/Ֆ «100 գրամ ի տեսս խաղության»
23.15 Տագնապ
23.40 Հենց այնպես
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային ծեղլոնաց
01.20 Ռուբիկոն+
Արբանյակային հեռարձակմամբ
02.00 Հեռուստասերիալ «Իմ երկրորդ մայրը»

Մշակույթ

19.00 Մ/Ֆ «Դե, սպասիր» (1-ին մաս)
19.15 Բնաշխարհ. «Կենդանիներն էլ են կատակում»
19.45 Համերգ. Սայաթ Նովա
20.05 Կարճամետրաժ ֆիլմ «Տժվժիկ»
20.30 Լուրեր
21.05 Սերիալ «Հեմինգուեյ» (6-րդ մաս)
22.05 Մինչեւ գիշերանց
22.30 «Ընկերոջ հիշատակին», Վալենտին Պողոսովով
23.05 Գ/Ֆ «Պարել Օլիմպի հետ»
(23.45 Լուրեր)

9.00 Տոմար
ավարտին Յոթ ևա (կրկնություն)
19.00 «Չոբին» ներկայացնում է բնաշխարհ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Ակնարկ
20.10 Վ/Ֆ «Սուրբ Հարության հարությունը»
20.30 Ասպարեզ
21.10 Չոբին
21.50 Գ/Ֆ «Գաղտնի գործակալը»
24.00 Անդորր
0.05 Երաժշտական դադար
0.10 Գ/Ֆ «Չմեռային հյուրը»
2.00 Երաժշտական վերհուշ

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.20 Գ/Ֆ «Օդային բանտ»
16.00 Նորություններ
16.15 Մուլտսերիալ «Դե, սպասիր» (վերջին սերիա)
16.35 Ինչ եւ ինչպես
16.45 Աստղային ժամ
17.10 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր
17.40 Գ/Ֆ «Հանդիպման վայրը փոխել չի կարելի» (1-ին սերիա) (դերերում՝ Վ. Վիսոցկի, Վ. Կոնկին. Ս. Գովորուխին, 1979 թ.)
19.00 Նորություններ
19.25 Սերիալ «Առաջացված օգնություն»
20.00 Մեծ եւ ժամանակը
20.45 Սերիալ «Հանուն սիրո»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Սերիալ «Գաղտնի նյութեր»
00.40 «Հայացք»
01.20 Նորություններ
01.40 Գ/Ֆ «Մայլ Հանթեր», «Հոսանքի երկայնքով»

PTP

7.30-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.15 Հերքաստյան քաղաքներում
10.20 Հումեոպաթիա եւ առողջություն
10.30 Հեռուստահանդես «Արենա սպորտ»
11.00 Սերիալ «Միշեղի»
11.50 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի ամառը»
12.50 Հումեոպաթիա եւ առողջություն
13.00 Հայելի
13.50 Հումեոպաթիա եւ առողջություն
14.00, 18.00, 20.00, 22.00, 02.00 Լուրեր
14.20 Երկու դաշնամուր
15.10 Սերիալ «Անտոնելլա»
16.05 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.00 Խաղում բաղձողի վրա
17.30 Մուլտծրագիր
18.20 Աշտարակ
18.55 Սերիալ «Կոմիսար Ռեքսը»
20.30 Ռուսական սերիա հեռուստասերիալ «Վեներայի հայելու մեջ»
21.25 «Մոդիսակ թուպակ» ակումբ
22.45 Կինոյի ժամ. Յուրի Սոլոմինը «Թրեակյան հետախուզության ստույգը» ղեկավարվում
00.35 Հայրապետական քրոնիկոն. «Ժողովուրդն ուզում է իմանալ»
00.55 Հերքաստյան քաղաքներում
01.15 Ավտոշոու
02.20 Խաղում բաղձողի վրա

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրքով (1800 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

«Ջերման Մեծ» հրատարակչութեան տպարան, Երեւան-23, Արշակունեաց 2. Գրանցման թիւ 65. Դասիչ 69149. Պատուէր 1127. Տպաքանակ 4000. Ստորագրուած է տպագրութեան 1. 10. 1999. Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@